

erdélyi riport

H E T I H Í R M A G A Z I N
XIII. ÉVF. 33. (537.) SZÁM – 2014. AUGUSZTUS 29.

Kelemen Hunor
a kampány-
nyitányról **INTERJÚ**

Kolozsvári Magyar Napok

A szent király
új kenyere **RIPORT**

Iparkodni, de
hogyan? **GAZDASÁG**

Láttuk, hallottuk, tapintottuk

XX. DÖKSZAB

Diákönkormányzati Szabadegyetem

Marosfő

2014
szeptember
1-6.

MAKOSZ
Romániai Magyar Középiskolások Szövetsége

GUVERNUL ROMÂNIEI
DEPARTAMENTUL PENTRU
RELATII INTERETNICE
Diversitatea Reunește Identități

tartalom

10

HETI MÉRLEG

4–6 A hét hírei

Szűcs László: Centrumból a szélre

RIPORT

7–9 Kustán Magyar Attila:
Kolozsvári Magyar Napok –
láttuk, hallottuk, tapintottuk

INTERJÚ

10–12 Cseke Péter Tamás:
„Nem árultunk soha
zsákbamacskát” – Kelemen
Hunor államfőjelölt, az
RMDSZ szövetségi elnöke

GAZDASÁG

13–15 Parászka Boróka:
Iparkodni, de hogyan?

INTERJÚ

16–17 Szűcs László:
„Ugyanúgy érzem magam
magyarnak, mint romának”
– Debelka Boglárka Lilla
önkormányzati képviselő,
a PSD női tagozatának tükára

TÉKA

18 Parászka Boróka:
Szilánkos történelem –
Hajdú Farkas-Zoltán:
Békebeli 1913 című
könyvéről

RIPORT

19–21 Tasnádi-Sáhy Péter:
A szent király új kenyere –
augusztus 20. alulnézetből

TÁRSADALOM

22–23 Szilágyi Aladár:
Emlékdézés ötven év múltán

PORTRÉ

24–25 Tasnádi-Sáhy Péter:
Az a tiéd, aminek gondját
viseled – Roelie Derendorp

MOZIMUSTRA

26 Kustán Magyar Attila:
Sci-fi 2014, avagy a jövő
most van

CÍMLAPFOTÓ: MAGYARNAPOK.RO

16

19

24

ERDÉLYI RIPIORT –
KÖZÉLETI ÉS KULTURÁLIS HETILAP
XIII. ÉVF. 33. (537.) SZÁM

FŐSZERKESZTŐ: SZÜCS LÁSZLÓ

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: MARKÓ BÉLA
(ELNÖK), TIBORI SZABÓ ZOLTÁN,
GÁLFALVI ZSOLT, VISKY ANDRÁS,
JAKOBÓVITS MIKLÓS (1936-2012)

ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: STANIK ISTVÁN

KINDE ANNAMÁRIA (1956-2014)

SZERKESZTŐK: CSEKE PÉTER TAMÁS,
KUSTÁN MAGYARI ATTILA,
PARÁSZKA BORÓKA, SIMON JUDIT,
SZILÁGYI ALADÁR, TASNÁDI-SÁHY PÉTER

MŰSZAKAI SZERKESZTŐK:

BÁLINT ALÍZ, BENKŐ J. ZOLTÁN
SZERKESZTŐSÉGI TITKÁR: FODOR JUDIT

ÁLLANDÓ MUNKATÁRSÁK:

GÁL MÁRIA, HORVÁTH ANDOR, KÖRÖSSI
P. JÓZSEF, SIKE LAJOS, SZÉKEDI FERENC,
SZÉKELY ERVIN, ZSEHRÁNSZKY ISTVÁN,
VARGA MELINDA, TAMÁS PÁL
DESIGN: MIHÁLY LÁSZLÓA KÓS KÁROLY AKADÉMIA ALAPÍTVÁNY
MEGBÍZÁSÁBÓL KIADJA

A RIPIORT KIADÓ KFT., NAGYVÁRAD.

FELELŐS KIADÓ: SIMON JUDIT

ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ: BÉRES ATTILA
ADMINISZTRÁCIÓ: POZMAN ERIKA,
DUNSOARA BRIGITTA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

410161 NAGYVÁRAD (ORADEA),
MAGNOLIEI U. 29.

TELEFON/FAX: +40/259/419-924

E-MAIL: RIPIORTKIADO@GMAIL.COM

ELŐFIZETÉSI DÍJSZABÁSAINK: 3 HÓNAPRA
30 LEJ, 6 HÓNAPRA 50 LEJ, EGY ÉVRE 90 LEJ.MAGYARORSZÁGI ELŐFIZETÉSI DÍJAK:
3 HÓNAPRA 5.000 FORINT, 6 HÓNAPRA
8.500 FORINT, EGY ÉVRE 15.000 FORINT.

BANKSZÁMLASZÁM:

RON: BANCA TRANSILVANIA ORADEA
RO57 BTRL 0050 1202 5360 21XX;
HUF: BANCA TRANSILVANIA ORADEA
RO30 BTRL 0051 2202 5360 21XX –
SWIFT: BTRLRO22.

KÉSZÜLT A NAGYVÁRAD

EUROPRINT NYOMDÁBAN.

FELELŐS VEZETŐ: DERZSI ÁKOS

ISSN 1583-3402

röviden

■ **Beiktatták tisztségébe** Delorean Gyulát, Bihar megye új, magyar helyettes kormánybiztosát. Delorean Cristian Biteát váltotta a helyettes kormánybiztosi tisztségben, utóbbiból kormányfelügyelő lett. A kinevezésekről szóló határozatokat Claudiu Pop prefektus olvasta fel, és megköszönte Cristian Bitea eddigi munkáját. Pop elmondta: biztos abban, hogy kiváló csapatot alkotnak majd helyettesével, aki több mandátumot is töltött Nagyvárad helyi tanácsában, volt a színház munkatársa és a Nagyvárad Metropolisz Övezet ügyvezető igazgatója is.

■ **Traian Băsescu felfüggesztését** helyezte kilátásba Călin Popescu Tăriceanu, a szenátus elnöke arra az esetre, ha – megsértve az alkotmányt – beavatkozik az elnökválasztási kampányba. Tăriceanu egyebek mellett azt kifogásolta, hogy Băsescu egy televíziós műsorban nyíltan támogatásáról biztosította a védnökségével alapított Népi Mozgalom Párt (PMP) államfőjelöltjét, Elena Udrea pártelnököt. A mandátumból hátralevő idő rövidsége miatt a koalíció aligha váltja be az újabb fenyegetést.

■ **Párttagságát kockáztatja Emil Boc** azzal, hogy támogatásáról biztosította a Népi Mozgalom Pártjának (PMP) államfőjelöltjét, Elena Udreát. Ezt a Demokrata Liberális Párt (PDL) alelnöke, Sulfină Barbu nyilatkozta az egyik hírtelevízióknak. A kolozsvári polgármester, aki a PDL egyik alapítója, majd elnöke volt, nem a demokrata-liberálisok és a liberálisok szövetségének (ACL) jelöltje, Klaus Iohannis mellé állt az elnökválasztás előtt, hanem inkább kormányának volt turisztikai miniszterét támogatja.

Kiszabadult Adrian Năstase

Feltételesan szabadlábra helyezték a börtönbüntetését töltő Adrian Năstase volt kormányfőt, erről augusztus 22-én hozott jogerős ítéletet az Ilfov megyei törvényszék. A politikus idén januárban négy évet kapott egy korrupciós perben, miután 2012-ben két év szabadságvesztést róttak ki rá egy másikban. Tekintettel arra, hogy visszaesőnek minősült, összbüntetését négy és fél évre súlyosbította a bíróság: ebbe az első ítélet nyomán letöltött kilenc hónapot is beszámították.

A hatvan év feletti, jó magaviseletű elítéltek büntetésük harmadának letöltése után kérvényezhetik feltételes szabadlábra helyezésüket. A volt kormányfőnek még az így számolt másfél évet sem kellett leülnie, mert a börtön illetékes bizottsága további 105 napot levont arra hivatkozva, hogy a politikus könyveket írt, és előadásokat tartott a többi fegyencnek.

Năstase szabadlábra helyezését első fokon júliusban rendelték el: ez ellen fellebbezést nyújtott be a Korrupcióellenes Ügyészség arra hivatkozva, hogy a politikus semmi jelét nem adta annak, hogy megbánta volna tetteit. Năstase (fotó) nem térhet vissza a politikába, mert további öt évre eltöltötték a közügyektől.

Victor Ponta szociáldemokrata miniszterelnök még januárban politikai elítéltnek, a jobboldali Traian Băsescu államfő áldozatának nevezte másodszor is bebörtönzött mentorát. Kijelentését a bírák és ügyészek szakmai testületeként működő Legfelső Bírói Tanács (CSM) az igazságszolgáltatás függetlenségének megsértéseként értékelte. A CSM megállapította, hogy Ponta nyilatkozata megingatja az igazságszolgáltatásba vetett bizalmat.

A Jilava börtön kapujában a politikus terveiről elmondta: kilenc évig nem tölthet be köztisztviséget Romániában, de több állásajánlatot kapott multinacionális vállalatoktól, s megkereste őt „egy külföldi kormány” is. Azt is elképzelhetőnek tartja, hogy visszatér egyetemi katedrájához. A volt kormányfő szerint mielőbb vissza kell térni Romániában a listás választásokhoz, mert ez a parlament „professzionizálódását” eredményezi. Általános amnesztiát sürgetett, szerinte ugyanis a börtönök „visszaeső bűnözőket termelnek”. Továbbra is meggyőződése, hogy politikai ellenfelei bosszújának áldozata, és szabadulása után is „élő céltábla” lesz. Adrian Năstase összesen 604 napot töltött a börtönben.

Elhunyt Dinu Patriciu

Hatvannégy éves korában Londonban elhunyt Dinu Patriciu (fotó). Románia egyik leggazdagabb vállalkozója hosszú ideje betegeskedett. Egyike volt a rendszerváltás utáni Románia első milliommosainak. Üzlettemberi tevékenysége sokáig összefonódott a politikával. A Nemzeti Liberális Párt alapító tagja, majd miniszter is volt.

2007-ben adta el a Rompetrol olajvállalatot, akkor vagyonát 3,4 milliárd euróra becsülték. Egészségügyi gondjai röviddel ezután kezdődtek. Egy milánói klinikán 2012-ben májátültetésen esett át, ám állapota nem javult. Ügyvédei januárban közölték, hogy az üzletember Londonba költözik.

A Forbes szerint a vállalkozó három egymást követő évben, 2009-től 2011-ig Románia leggazdagabb embere volt. Vagyonát a halálakor 2 milliárd euróra becsülték.

Dinu Patriciu legnagyobb üzlete a Rompetrol vállalkozás volt, innen szerezte vagyona legjelentősebb részét. Később a román állammal szembeni hét bűncselekménnyel vádoltak, köztük sikkasztással, pénzmosással, a tőkepiac manipulálásával. 2000 őszén a kezében levő Rompetrol Group megvásárolta a návodari-i Petromidiát az Állami Vagyonalaptól. Az

állam 50,5 millió euróért adta el a finomítót, a Rompterol pedig felvállalta a vállalat 340 millió dolláros adósságát, illetve ígérete szerint további 225 millió dollárt fektet be a cég korszerűsítésébe. Ehelyett Patriciu 85 millió dollártól fosztotta meg az állami költségvetést. A pénzt igyekezett „kifehériteni”, megjárta azt a Rompterolhoz tartozó vállalatok között.

Végül kompromisszum született meg Dinu Patriciu, valamint Adrian Năstase akkori kormányfő és a Román Nemzeti Bank kormányzója, Mugur Isărescu között: az állam hét éves haladékat adott az üzletembernek a „stratégiai vállalkozók támogatása” ürügyén. A hét éves haladék lejártakor a kazahsztáni KazMunaiGaz megvásárolta a Rompterolt és éppen annyi részvényt vásárolt fel, amennyivel megőrizhette többségi tulajdonát a vállalatban, az állam a részvények 44,69 százalékának tulajdonosa lett. A román állam szerint jogtalanul varrták a nyakába ezeket a részvényeket és több mint 20 pert indított a Rompterol ellen. A KazMjunai Gaz nem hozta nyilvánosságra, mennyiért vásárolta meg a Rompterolt, a sajtó számításai szerint közel 1,4 milliárd dollár ütötte az üzletember markát. Patriciut 2005-ben néhány órára őrizetbe vették, ám végül lehetővé tették számára a szabadlábon történő védekezést. Az üzletember az ellene folyó perekben Traian Băsescu államfő bosszúját látta.

Dinu Patriciu a neokommunizmus és Ion Iliescu esküdt ellenségének vallotta magát, ugyanakkor a monarchia hívének. Az üzleti vállalkozások miatt mondott le 2003-ban képviselői tisztségéről is, amikor törvény kötelezte arra, hogy válasszon a politika és az

üzlet között. Jóllehet továbbra is szponzorizált pártokat, egy interjújában kijelentette: csakis azok a pártok és politikusok rokonszenvesek számára, akik felismerik, hogy a nemzeti érdek nem más, mint az állampolgár és a nagyvállalkozók egyéni érdekeinek összessége. Patriciut a bukaresti Bellu temetőben helyezik örök nyugalomra, bár az első hírek még arról szóltak, hogy Londonban temetik el.

Bogdan Diaconu új pártot alapít

Kilépett a Szociáldemokrata Pártból (PSD) Bogdan Diaconu képviselő, aki Egységes Románia Párt (PRU) néven nacionalista politikai szervezetet kíván alapítani. „Lemondásommal az RMDSZ kormányra hívása ellen kívánok tiltakozni. Szerintem az RMDSZ-t nem csak a kormányból, hanem a közéletből is ki kellene zárni, mert közvetlen fenyegetést jelent a román állam területi integritására” – idézte a politikust az Agerpres.

A képviselő közölte, már megtette a pártbejegyzéshez szükséges lépéseket. Tájékoztatása szerint a PRU célja az ország „visszahódítása” lesz, mert „Románia már nem a románoké”. A politikus felkérte a „román érzelmű embereket”, csatlakozzanak a párthoz, amely társadalmi igazságosságot, a korrupció visszaszorítását, a román termelők érdekeinek védelmét, a román nemzeti identitás megőrzését hirdeti.

Diaconu azt állítja, a PRU nem a romániai magyar kisebbség létrejötté tör. „Tiszteletben tartjuk a kisebbségek jogait és a békés egymás mellett élés hívei vagyunk, de nem tűrhetjük az ország szétdarabolását

vezércikk

SZÜCS LÁSZLÓ

Centrumból a szélre

Azt megszokhattuk, hogy időről-időre új pártok jelennek meg a romániai politikai térben, az viszont kevésbé tipikus, hogy a kormánypártból távozik sebbel-lobbal egy, ha nem is járatlan, de rögzösebb utat kereső politikus. Van, amikor a helyzet hoz létre új formációt, lásd a közös államfőjelölt mögött összebútorozó liberálisokat és demokratákat. Más az adódó lehetőséggel él, mint Tăriceanu volt kormányfő, aki új szabadelvű pártjával mágnesként vonzza a helyzetükkel és Iohannisukkal elégedetlen PNL-seket. Ugyan a Liberális Reform Párt egyelőre sem mért népszerűséggel, sem jelentős ismertséggel nem rendelkezik, a törvényhozásban máris középpártnyi számú képviselővel rendelkezik.

Ha igaz a szóbeszéd, az új pártban gondolkodó Bogdan Diaconu nem szabad akaratából távozik a Szociáldemokrata Pártból, élesen magyarellenes nyilatkozatai miatt kényelmetlen figurává vált. Némi light magyarfóbia, különösen kampányidőben belefér a PSD háza táján, csak hogy Diaconu jelzői és ötletei átlépték a szalonképtelenség határát.

Romániában hosszú ideje nincs képviselője a parlamentben a radikálisan kisebbségellenes politikai nézeteknek, a téma emblemikus és örökös gazdája, Corneliu Vadim Tudor legfennebb a hírtelevíziók stúdióiban tudja felhívni magára a figyelmet, a szélsőjobb jelenlegi mozgástere nagyjából itt véget is ér. Amikor e tény, e parlamenten kívüli állapotot a román választók bölcsességét emlegetve szóvá tesszük, nem vitatkozhatunk azzal a replikával sem, hogy közben a jobb- és a baloldal nagy pártjainak frakcióiban szép számmal ülnek olyan figurák, akik nézetei, kisebbségellenessége, nacionalista lózungjai nem állnak távol attól, amit a nagyromániások egykor és ma képviseltek, hangoztatnak. De nem ám.

Nem kizárt, ám nem is valószínű az, hogy az ifjú Bogdan Diaconu lehet az, aki a szélsőjobbon egy életképes pártot lesz képes összerakni. Egyelőre azt sem tudni, hogy csatlakozik-e hozzá bárki is, aki a politikai élet többé-kevésbé ismert figurája. Az is előfordulhat, hogy a jobbszálon létező kisebb formációkat igyekszik maga köré integrálni. Talán arra gondolhat, ha ma nincs is képviselője a kisebbségellenességnek, de társadalmi igény van rá. Ez utóbbi meglétét kár is lenne tagadni, minimum öt százaléknyan biztosan vevők lennének egy ilyen ajánlatra. Elég csak egy kis hisztériát kelteni majd az RMDSZ autonómia-csomagja körül.

Ami nem túl jó hír, hogy ha be is jönne Diaconu számításai az ő még csak elméletileg létező Egységes Románia Pártjával kapcsolatban, ez nem jár majd azzal a következménnyel, hogy a nagy pártok, legyen szó a szocdemekről vagy az egyesült liberálisokról, gombnyomásra megszabadulnak a maguk szélsőségeitől, s csupa európai figura marad a balközépben, jobbközépben. Ki tudja, tán még mindig jobb szem előtt vagy rövid pórázon tartani az eszementeket, mintsem hagyni őket szabadon futkározni, szerveződni, kiabálni a politikai spáciumban...

röviden

■ **Múlt szombaton elkezdődött a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint a nemzetiségi önkormányzatok választásának kampánya Magyarországon.** Áder János köztársasági elnök a választást október 12-re tűzte ki. 3177 településen választják meg – négy helyett öt évre – a települési vezetőket és a képviselőtestületeket. A választáson 8 millió 184 ezer választópolgár vehet részt. Voksolhatnak a magyarországi lakcímmel rendelkező magyar állampolgárok, valamint a magyarországi lakhellyel rendelkező uniós állampolgárok és bevándoroltak, menekültek is.

■ **Elfoglalta a főváros repülőtérét Líbiában az egyik iszlamista milícia.** Tripoli légikikötőjéért hetek óta heves harcokat vívtak. A Libia Hajnala nevű, Miszrátában toborzott fegyveres szervezet a befolyása alatt álló televíziós csatornán közölte: „teljes ellenőrzése alá vonta” a létesítményt. A repülőtér nem működik, a berendezéseit szétlőtték, több polgári repülőgép is megsemmisült a harcok során. A légikikötőt a szekuláris erőkhöz húzó fegyveresek tartották hatalmukban Kadhafi hatalmának megdöntése óta.

■ **Visszatértek Oroszországbá annak a konvojnak a teherautói, amelyek Ukrajnába vittek egy orosz humanitárius segélyszállítmányt – közölték az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet megfigyelői.** Ukrán részről 184 teherautó áthaladását erősítették meg, azt nem tudni, hány jármű maradt az országban. A több mint kétszáz teherautóból álló konvoj anélkül lépett be Ukrajnába, hogy megvárta volna a helyi hatóságok engedélyét. A szállítmányt Luhanszkban rakodták le.

▷ és a románok kisebbségi sorba taszítását a saját hazájukban” – fogalmazott a képviselő.

A HotNews értesülései szerint Diaconu azért döntött saját párt alapítása mellett, mert Victor Ponta pártelnök-kormányfő kilátásba helyezte, hogy kirúgják a PSD-ből, ha tovább rontja a légkört a koalícióban. A politikus rendszeresen közöl a sajtóban magyar- és RMDSZ-ellenes publicisztikát, több törvénytervezete is a romániai magyar közösség ellen irányult.

Sánta Imre kilép az EMNP-ből

Nem akar pártkatona lenni, ezért lemondott az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács sepsiszéki szervezetének elnöki tisztségéről Sánta Imre lelkész (fotó). Az Erdélyi Magyar Néppárt (EMNP) korábbi háromszéki képviselőjelöltje ezt levélben tudatta a szervezet tagjaival.

Sánta azt írta: kényszerűségből kellett megtennie ezt a lépést, ugyanis idén áprilisban, a magyarországi választásokat követően úgy szervezték át az EMNP-t, hogy széki elnökként szinte minden döntési hatáskörét megvonták, illetve minden kérdésben kötelezővé tették a Néppárt megyei elnökével történő egyeztetést. Mint írta, a gondolati és cselekvési szabadságát annál fontosabbnak tartja, minthogy alárendelje magát egy párt érdekeit feltétel nélküli kiszolgálásának.

„Nem voltam és nem vagyok hajlandó vezetői kvalitásokat nélkülöző, vezetésre alkalmatlan, intrikákkal és hátmögötti kibeszélésekkel állandó konfliktusokat generáló helyi és megyei néppártos tisztségviselővel

parttalan vitákat folytatni. Mint ahogyan képtelen vagyok együttműködni olyan személyekkel, akik személyemmel szemben becsületsértő módon nyilvánultak meg” – olvasható a levélben, melyből kiderül az is, hogy lemondásáról már júniusban írásban értesítette az országos elnökséget, de eddig ezt nem hozta nyilvánosságra.

Ugyancsak a múlt héten lépett ki az Erdélyi Magyar Néppártból, és a jövőben az RMDSZ-t támogatva szándékszik a politikai életben részt venni Fadgyas Egmond. Korábban a politikus az EMNP ifjúsági szervezete, a Minta sepsiszentgyörgyi elnöke volt, ám tisztségéről májusban lemondott, és a szervezetből is kilépett.

Meggyógyult két ebolás beteg

Gyógyultnak nyilvánították és kiengedték a kórházból azt a két amerikai állampolgárt, (képünkön a 33 éves orvos, Kent Brantly), akiket azután szállítottak haza kezelésre az Egyesült Államokba, hogy a nyugat-afrikai Libériában megbetegedtek az Ebola-vírustól. Egyiküket augusztus eleje óta az atlantai Emory Egyetemi Kórházában gyógyították egy addig csak majmokon tesztelt kísérleti gyógyszerrel. A gyógyszert gyártó amerikai

cég bejelentette, hogy a szer kifogyott, s egyelőre nem tud szállítani belőle. A pretoriai kormány közben bejelentette: a Dél-afrikai Köztársaság megtiltotta az Ebola-járvány sújtotta Guineából, Libériából és Sierra Leonéból érkezők beutazását

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) a nyugat-afrikai Ebola-járvány megfékezésére hosszabb távú, 6-9 hónapos stratégiát fogadott el. A szervezet munkatársai nem számítanak rá, hogy még idén sikerül megállítani a vírus terjedését. Fadea Chaib, az Egészségügyi Világszervezet szóvivője közölte, hogy az elfogadott dokumentum részletezi a WHO-nak és az egészségügyi partnereknek a következő 6-9 hónapra vonatkozó stratégiáját.

Arra a kérdésre, hogy 2015-ben is folytatódni fog-e az elsősorban Nyugat-Afrikát sújtó kór terjedése, a szóvivő azt válaszolta, hogy „őszintén szólva senki nem tudja, hogy mikor ér véget a járvány”.

Kolozsvári Magyar Napok: láttuk, hallottuk, tapintottuk

Az ötödik éve minden augusztusban hangos, látványos, tapintható Kolozsvári Magyar Napok ismét eleget tett az elvárásoknak és kitűzött céloknak, talán még annál is tovább lépett. A több mint egyhetes, Erdély-szerte ismertté vált rendezvény szólt kolozsvári magyarokhoz, románokhoz, más kisebbségekhez, és a városon túl is jelen volt. KUSTÁN MAGYARI ATTILA beszámolója.

A fennebb megfogalmazottak nem üres zsurnalizmusok: a Kolozsvári Magyar Napokról valóban beszélnek Erdélyben, hiszen olyan városokat inspirál, mint Marosvásárhely vagy Nagyvárad. A kolozsvári levegő megváltozott a funari éra óta, a nacionalizmus városa helyett az időnként érezhetően nem zökkenőmentesen, de mégiscsak láthatóan barátkozó etnikumok helyszíne lett.

Ennek kézzel fogható eredménye a rendezvény, amelyet ötödik éve szervez meg a Kincses Kolozsvár Egyesület az erdélyi magyar politika részvételével, kialakítva egy ideiglenes fegyverszünetet a versengő felek között.

Azt sem mondhatjuk, hogy a barátkozás csak a szimbolikus politizálásban jelenne meg, hiszen a Magyar Napok általában békésen zajlanak, és néhány obligát nacionalista megnyilvánuláson túl a korábban elfogadhatónak, sőt elvártnak számító kritikus tömeg méretű vélemények eltűntek a színről. A Kolozsvári Magyar Napok pedig hangos és látványos: elfoglalja a főteret, ami egyébként is ordít a magyar múltról, elfoglalja a Farkas utcát, amelyben magyar iskolák működnek – a BBTE főépülete is itt található –, és igényt tart még néhány helyszínre, amely megkerülhetetlen egy központi séta során. Óriásplakátokról köszön visza, magyar és román nyelvű programfüzetek népszerűsítik, az etnikai arányok is felborulnak ilyenkor, ha a fülünket hegyezzük.

Főtérszemle a templomtoronyból

Ha hozzá is szoktunk a természetesnek tűnő állapotokhoz, jobb visszaemlékezni a múltunkra, és megőrizni azt, amit megteremtettünk Kolozsváron

A pártmentes megnyitó A városnap nyitógálán Gergely Balázs főszervező reményét fejezi ki, hogy úgy fognak felnőni a mai gyerekek, hogy sohasse fogják megtapasztalni, amit az idősebbek átéltek a múlt rendszerben. Magyarország leköszönő kolozsvári főkonzulja, Magdó János a párbeszédet emeli ki, a román fél nyitását, Németh Zsolt, az Országgyűlés Külügyi Bizottságának elnöke „kultométerről” beszél, amely ha Kolozsvárt mérné, meglehetősen pozitív eredményeket mutatna: „Van egy olyan magyar közösség, amely a programfüzetben testet öltő csodát folyamatosan előállítja. Ez az egy hét magába sűríti a 365 kolozsvári kulturális napot, amit megélünk”, – mondja. Toró T. Tibor, az Erdélyi Magyar Néppárt elnöke a Kolozsvári Magyar Napok példamutatását emeli ki, utalva Nagyváradra és Marosvásárhelyre. Kelemen Hunor, az RMDSZ elnöke kifejti, úgy érzi, mintha évtizedek óta minden alkalommal megszerveznék ezt a

rendezvényt, de ha hozzá is szoktunk a természetesnek tűnő állapotokhoz, jobb visszaemlékezni a múltunkra, és megőrizni azt, amit megteremtettünk Kolozsváron.

A rendezvény egyébként nem sikeredett pártmentesre, holott az RMDSZ részéről Horváth Anna alpolgármester garantálta, hogy nem használják ki az adódó alkalmat. Az EMNP mégis aláírásgyűjtésbe fogott saját elnökjelöltjét népszerűsítve, és cinikus közleményben tudatta, hogy „az olyan kiemelt fontosságú rendezvényeken, mint e mostani, elhibázott lépés fekete báránként kezelni azt a politikumot, melynek az alpolgármester asszony is részese”.

A magas torony Bár az előző években már kétszer megmászta a főtéri Szent Mihály-templomot, idén ismét csatlakozom a várakozó csoporthoz. A toronyból, a harang közvetlen közelében – amely meg is szólal aztán, amikor éppen fent tartózkodunk – belátni a várost, a kö-

▷ zeli átjárókon hangyaként szaladgáló lakosokkal, távoli tornyaival, magas épületeivel, a még távolabbi hegyekkel. Az első szűkös lépcsősor után belépünk a toronyba, ahol töredezett szobrok állnak. Az emberek elindulnak felfelé a falépcsőkön, amelyek közül sokat kicseréltek már, de még mindig ijesztően öregnek tűnnek. A galambok áldásaival díszített korlátok mozognak, egy idő után pedig nem érdemes lenézni, mert csak arra gondol az ember, hogy milyen nagyot zuhanna, ha most az egész szerkezet összeomlana. A halálfélelmet gerjesztő kaland után aztán megérkezünk a haranghoz, amelyet ma nem púpos, randa figura, hanem elektronikus szerkezet működtet, és kilépünk az erkélyre. Ezt körbe lehet sétálni, körülbelül tíz perc áll egy csoport rendelkezésére, sajnos a templom tetőzete miatt nem látni a szobrot és a főteret, de kárpótol a másik három oldal, amely megmutatja Kolozsvár széltét-hosszát, a lakótelepektől a központig.

A film városa Miután a Lumière testvérek bemutatták az új találmányt, alig két év elteltével, 1897-ben Kolozsváron is megjelent a mozgóképek. Mire beköszöntött a huszadik század, mozsátrakat nyitottak meg, a vendéglátósok pedig élő produkció helyett vetítettekkel szórakoztatták a nagydéműt. 1906-ban az Apolló mozi is megnyitották, ötödikként az országban – s annak ellenére, hogy a színház népe konkurenciát látott a filmben, Janovics Jenő színházigazgató a színház épületébe befogadta a mozi. A kolozsvári mozizást bemutató Korzó Egyesület tagjai elmesélték, Janovics nevéhez fűződik egy tragédia is: egy ízben a Szamosnál forgattak, a Fellegvár közelében,

Panorámakép
Kolozsvár
belvárosáról.

**Alföldi
búzakalász,
erdélyi
és felvidéki
krumpli,
parajdi só,
délvidéki
kovász,
kárpátaljai
forrásvíz
szolgált
alapanyagul
Szent István
napján
a kétszáz
kilós
kenyérhez**

Táncos produkció
Mátyás király
szobra előtt

amikor a film mellékszereplője, Imre Erzsébet a rendezői utasításokra nem hallgatva a folyó örvényének áldozata lett. Egyes vélemények szerint szerelmi bánatában öngyilkos lett. Amikor a híres Sárga csikót rendezték, a kolozsvári színtársulatot – akik tagjai vállalták a szereplést – francia rendező igyekezett leszoktatni azokról a technikákról, amelyek jól hatnak a deszkákra, de kevésbé a vásznon.

Az írók városa Tompa Andrea, Láng Zsolt és Demény Péter írók, Vallasek Júlia és Balázs Imre József irodalomtörténészek beszélgettek a néhai New York szállóban a Kolozsvárhoz fűződő viszonyukról. Demény bevallotta, egyre inkább mondogatja rögeszmésen, hogy ő kolozsvári, holott a gyökerei más erdélyi településeken lelhetők fel. Vallasek Júlia megmutatta a kolozsvári születés hátulütőjét is: míg másoknak itt élni egyfajta váltás volt, addig számára a gimnáziumba vagy egyetemre kerülés semmilyen vál-

tozást nem jelentett, a szegénység romantikáját sem élhette át, hiszen mindig volt, ahol ebédelnie.

Láng Zsolt a kérdés filozofikus oldalát fogta meg: egy faluhoz képest mindig összetettebb a város, különböző rétegei vannak, és az architektúrájából is kiviláglik, hogy egy emlékező település. Tompa Andrea arról beszélt, Kolozsvárra egy időben jellemző volt a provincializmus: Budapestről versengve mindig csak a második lehetett, és ez talán ma is így van, ha a Bukarest-Kolozsvár viszonyra gondolunk. Ezt követően arról beszélgettek, miként ragadja meg egy író egy város hangulatát: Balázs Imre József elmondta, annak ellenére, hogy gyakran hajlamosak vagyunk úgy olvasni a múlt század eleji műveket, mint kulcsregényeket, a régi írók is úgy írtak, hogy próbálták jobban megfogni a lényegét, nem mindig fektettek hangsúlyt a dokumentációra. Vallasek Júlia elmesélte, egy ízben Veszprémben járt, ahol egy vak férfi mutatta be a várost meglehetősen pontosan – később ő is

megpróbálta, milyen, ha látás nélkül térképezi fel az utcákat, az épületeket.

A balkáni birkatokány A Kolozsvári Magyar Napok alatt Mircea Dinescu író és Márkus Barbarossa János költő társultak egy tokánykészítéssel elegy beszélgetésre. Dinescunak a méretes bárányról is poén jutott eszébe, amellyel az erdélyieket hivatott méltatni: míg náluk a bárányok össze-vissza párzanak, addig Erdélyben tudják, hogy mikor kell, ezért történhet meg, hogy augusztusra kész a birkává nőtt bárány. „Itt még a juhok is megbízhatóbbak, akárcsak az emberek” – viccelődött.

Míg Márkus Barbarossa a fokhagymával, a paprikával bíbelődött, Dinescu Mihail Kogălniceanuról és az író-politikus Costache Negruzzi-ról elmondta, ők alkották meg az első, 1850-ben megjelent román szakácskönyvet. Kitért arra is, hogy az éhes, szupermarketekben sétáló nyugdíjasok láttán nem fogyasztói, hanem önmegtartóztató társadalomról kellene beszélnünk.

A két irodalmár tokányához egyébként hagyma, fokhagyma, paprika, enyhén csípős bolgár paprika szükséges, amit forró olajban, aprítva üvegesítsünk meg, hogy aztán később a birka- és disznóhúst hozzátéve mindezt kavargassuk. A készülő húshoz narancs levét csavarjuk, öntözzük meg borral is, aztán tegyük hozzá sóskát, bőven.

A kétszáz kilós kenyér Az élelmezésnél maradvány nem mellőzhetjük azt a kétszáz kilósra kerekedett kenyeret – hivatalos nevén a Kárpát-medence kenyerét –, amelyet kilenc ember cipelt fel a főtérszínpadra, hogy megmutassa a népnek. Többek között alföldi búzakalász, erdélyi és

Mircea Dinescu, az ízek és a szavak mestere

Míg Márkus Barbarossa a fokhagymával, a paprikával bíbelődött, Dinescu Mihail Kogălniceanuról és az író-politikus Costache Negruzzi-ról elmondta, ők alkották meg az első, 1850-ben megjelent román szakácskönyvet

felvidéki krumpli, parajdi só, délvidéki kovász, kárpátaljai forrásvíz szolgált alapanyagul Szent István napján, s a hatalmas cipőt végül több száz ember közt osztották szét.

A tavalyi vásár idei mása Vásárból annyit találni a nyári szezonban, mint lepkét egy gyertya körül, éjszaka. Nem céljuk megújulni, és nem is sikerül nekik. Minden, amit idén láttam a Kolozsvári Magyar Napokon, azt láttam tavaly is ugyanitt, és idén, meg tavaly és azelőtt a Szent György Napokon, és gyanítom, a többi városban sem lelteni fel mást. Az első kategória az ékszereké: a nők természetes, ösztönös bevásárló-hajlamaira apellálva ezernyi fülbevalóval és nyakláncsal borítják el a standokat, kis tükrökkel állítanak fel minden-hová, és apró árcímkeket méretes árral. A másik célcsoportot a gyerekek alkotják: ízléses fajtákat láttam például, amelyek fejlesztik a logikát, és drága LEGO-emberkéket, amelyek sorvasztják a pénztárcát (pedig utóbbi szintén remek játék, ha valaki megengedheti magának. A hazai változat olcsóbb, de nem ajánlott: évekkel ezelőtt legalábbis még

nem sikerült megoldaniuk a kihívást, hogy egymásba illeszthető elemeket gyártsanak le). Gyerekkönyveket, babákat szintén találni itt, és a főtt kukoricások meg lángossütők is lesben állnak, korgó gyomrú gyerekek-re hegyezik a fülüket.

Aki szereti a hagyományos, nemzeti jegyeket hordozó tárgyakat, szintén örömmel tért be a Farkas utcai vásárba: népi motívumokat végigfuttató vázák, tányérok, csészek tucatjai sorakoztak egymás mellett, házi készítésű szappanok, kézzel varrt ruhák várták, hogy pénzre cseréljék őket.

A régiségkereskedők sem hagyták ki a lehetőséget, fényképezőgépek számlálatlanul, antikváriumi könyvek egymás hegyén-hátán, háborús kitűzők, hamuzók, húsdarálók sorakoztak egymás mellett, alatt, fölött, kis szobrok, rozsdás kulcsok társaságában.

A Kolozsvárt csípők A Paprika Rádió idén is kihelyezett egy táblát, amelyen a kis papírfecnikre bárki ráírhatta, miért „csípi” Kolozsvárt. Volt, aki azt írta, „Temesvár üzeni, hogy szereti Kolozsvárt, mert itt a kedvesem”, más így fogalmazott: „itt jön össze mindig a család”. „Mert mindig pörgős”, „mert szép és nyugtat itt lenni”, „nem szeretem, IMÁDOM”, „muszáj csípni”, „egyik nap esik, másik nap süt a nap”, „fincsi a cukorka”, „itt élnek a legaranyosabb osztálytársak”, „mert tele van spontán programokkal”, írták mások, és mind igazuk volt. A Kolozsvári Magyar Napok, mint a város magyar életét sűrítő és bemutató rendezvény csak hozzászólás mindehhez, ahogy már öt éve teszi, és a következő években tenni fogja, minden bizonnyal.

Kelemen Hunor államfőjelölt, az RMDSZ szövetségi elnöke

„Nem árultunk soha zsákbamacskát”

Az RMDSZ államfőjelöltje szerint nem befolyásolja majd a korteskedését, hogy a szövetség kormányzati pozíciókból vág neki az elnökválasztási kampánynak. „Akárhol állunk, a kampányban ugyanazt kell mondani” – jelentette ki. KELEMEN HUNOR szövetségi elnököt CSEKE PÉTER TAMÁS kérdezte.

Augusztus elsejei hatállyal lemondott mindkét kormányzati tisztségéről, ám az államfő elutasította Biró Rozália kinevezését ezekre a posztokra, így most az RMDSZ elnöke továbbra is a kormány tagja. Meddig tart ez a köztes állapot?

A törvény azt írja elő, hogy a lemondás csak a miniszter felmentéséről szóló államelnöki rendelet *Hivatalos Közlönyben* történő megjelenése után lép életbe. Ez azt jelenti, hogy amíg Traian Băsescu nem írja alá a rendeletet, nekem végezni kell a munkámat, hiszen a minisztériumnak működni kell, a meghirdetett programokat le kell bonyolítani, az adminisztrációt nem lehet leállítani. Már volt olyan eset is, hogy az államfő egy miniszter felmentését két és fél hónap után

Szilágyi is ugyanolyan ellenfél lesz a kampányban, mint a több mint egy tucatnyi román jelölt

írta alá. Több forgatókönyv lehetséges. Az egyik az, hogy Traian Băsescu aláírja a rendeletet még mielőtt az RMDSZ új jelöltet javasolna. Ekkor következik egy 45 napos időszak, amelynek idején az utód kinevezéséig a miniszterelnök vagy a kormány valamelyik tagja irányítja ideiglenesen a tárcát. A másik forgatókönyv szerint az RMDSZ előáll egy új jelölttel a felmentésem aláírása előtt.

És melyik forgatókönyv a valószínűbb? Egy nyilatkozatában nem

zárta ki, hogy a koalíció megvárja a parlamenti ülészakot, és olyan új kormányzati struktúrát fogadtatnak el, amelyben a kormányfőhelyettesi és a kulturális miniszteri tisztséget szétválasztják.

Mind a két forgatókönyv lehetséges ebben a pillanatban. A parlamenti ülészak megkezdése után egyeztetünk a koalíciós partnerekkel, ha amellet döntenénk, hogy a két tisztséget szétválasztjuk.

Ha az utóbbi megoldást választják, az azt jelenti, hogy az RMDSZ tulajdonképpen lemond a miniszterelnök-helyettesi tisztségről?

Igen, ha szétválasztjuk a két tisztségtől, akkor megválnak a kormányfőhelyettesi poszttól.

Elméletben elképzelhetőnek tartja, hogy a kormány tagjaként vág neki az államelnök-választási kampánynak?

Szerintem az nem osz, nem szoroz semmit, hogy én a kormány tagjaként kampányolok. Lemondásom hátterében egyébként nem is állt olyan megfontolás, hogy ne legyek miniszter a kampány alatt.

Udrea a PMP jelöltje, Băsescu is támogatja

Elena Udreát, jelenlegi vezetőjét indítja az államfőválasztáson a Traian Băsescu leköszönő elnök védnökségével létrehozott Népi Mozgalom Párt (PMP) – döntött augusztus 19-én a PMP országos tanácsa. Az év elején bejegyzett jobboldali politikai erő júniusi kongresszusán még Cristian Diaconescu volt külügyminisztert jelölte a posztra, akitől azonban az utóbbi héten „ismertségének hiányára” hivatkozva megvonta a bizalmat. Diaconescu kilépett a pártból és közölte, függetlenként indul a novemberi választáson. Korábban Băsescu aláírásával is Diaconescut támogatta, akit ideális államfőjelöltjének tartott, ám egy tévéinterjúban azt mondta: most már Elena Udreát támogatja a kampányban. Kijelentette: ez nem ellentmondás, mert nem egy adott politikust, hanem a PMP jelöltjének támogatását érzi kötelességének. „Ha ön lenne a párt jelöltje, akkor önt támogatnám” – mondta a kérdező újságírónak. Elena Udreát az államfő jó miniszternek, pragmatikus és lojális politikusnak nevezte. „Emellett hihetetlen az állóképessége, tudja járni az országot és jól tűri a támadásokat” – jelentette ki Băsescu.

Egyébként a PMP régi és új államfőjelöltje is Băsescu politikai örökségének továbbvivőjeként kéri a választók bizalmát. Rajtuk kívül további három jelölt pályázik a jobboldali voksokra.

Az nem nehezíti meg az RMDSZ államfőjelöltjének a dolgát, ha úgy kell kampányolnia, hogy közben a szövetség kormányon van? Olyan értelemben, hogy ez bizonyos megkövettségeket jelent, nem lehet például olyan nagyokat mondani.

Kelemen Hunor
szövetségi elnök
a SIC Feszt
székelyföldi
Szabadegyetemen

FORRÁS: RMDSZ

Nem gondolom azt, hogy a kampányban nagyokat kell mondani. A kampányban koherens, mindenki által érthető üzeneteket kell megfogalmazni. Hogy ez az üzenet időnként lehet erős, vagyis „nagyotmondás”, az teljesen más dolog. Ám akárhol állunk, a kampányban ugyanazt kell mondani.

És az mennyire jelent hátrányt, hogy a romániai elnökválasztások történelmében először akár két magyar elnökjelölt is indulhat, mert az EMNP is állít jelöltet Szilágyi Zsolt személyében?

Az lenne a legnagyobb hiba, ha én ebben az időszakban és ebben a kampányban az EMNP jelöltjére koncentrálnék, vele vitáznék. Ennek semmi értelme. Nekem pontos céljaim, feladataim vannak, mi ezeket fogjuk a kampány alatt végigvinni. Szilágyi is ugyanolyan ellenfél lesz a kampányban, mint a több mint egy tucatnyi román jelölt.

Augusztus közepén Orbán Viktorral tárgyalt Budapesten. A magyar kormányfő sok sikert kívánt az állam-

A román politikusok tudják, a kilencvenes évek elejétől, az RMDSZ 1993-as brassói kongresszusától programot követve a romániai magyar közösségnek az autonómia. Mi nem árultunk soha zsákba-macskát

elnök-választásra. Orbán ezzel szemben még csak nem is fogadta Szilágyi Zsoltot, ami erősíti azokat a sajtóhíreket, miszerint nem is támogatta az EMNP jelöltállítását. Ez azt jelenti, hogy szemléletváltás történt Budapesten a két erdélyi magyar politikai szervezet megítélésében?

Nem akarom én ezt kommentálni, ez az elemzők, publicisták dolga. Most már jó ideje rendszeresen találkozom Orbán Viktorral, sok politikai témáról beszélgetünk, konzultálunk, olyan kérdésekről, amelyek mindannyiunk számára fontosak. Ám azt

nem kívánom kommentálni, hogy ő kit, mikor nem fogad.

Az EMNP máris támadja az RMDSZ-t, és elképzelhetően ezt teszi majd az államfőjelöltje is azért a Kovásznán elhangzott kijelentéséért, miszerint a hamarosan közzétára bocsátandó autonómiatervezet elfogadásának nincs realitása. Ez szerintük azt bizonyítja, hogy az RMDSZ csak szavazatszerzésre használná az autonómiát. Ezt hogy kommentálja?

Az RMDSZ most egy teljesen új autonómiatervezettel áll elő. Ilyen típusú, részletesen kidolgozott törvénytervezetünk Székelyföld önrendelkezéséről eddig még nem volt. Ez a jogszabály nem a kampányról szól. Azt azonban őszintén el kell mondanunk az embereknek, hogy pontosan látjuk: a jelenlegi alkotmányos keretek között nem csak az autonómiatervezet, hanem a kulturális autonómiát előíró, már évek óta a parlamentben porosodó törvény sem valósítható meg. Ha ezt kimondjuk, nyilvánvalóan nem szavazatszerzésben reménykedünk. Hatalmas logikai bukfcet kell végeznie annak, aki ilyesmiket állít. Ám vannak olyan emberek, akik ha én holnap a kolozsvári Szent Mihály templom előtt harakirit végeznék, pillanatnyi örömük után úgy is kritizálnának. Nem szabad ezzel foglalkozni. Tud-

Borbély: hamarosan véglegesül az autonómiatervezet

„Ha egy több mint egymillió ember akar valamit, civilizált módon kell vele tárgyalni, logikus érvek alapján” – nyilatkozta Borbély László politikai alelnök a *Radio France Internationale* (RFI) román nyelvű adásának adott interjújában az RMDSZ autonómiatervezetéről. A politikus szerint úgy, ahogy Dél-Tirolban és Európa más országaiban már léteznek különböző autonómia-típusok, egy olyan erős közösségnek, mint amilyen a romániai magyar kisebbség, joga van bizonyos autonómiaformákra. Borbély értetlenségét fejezte ki amiatt, hogy a román többség ellenzi a magyar nyelv regionális nyelvvé nyilvánítását Romániában. „Azért nem értem ezt, mert Románia és Magyarország közösen lépett fel, amikor az ukrainai parlament hatályon kívül helyezte azt a regionális nyelvtörvényt, amely az Ukrajnában élő román és magyar kisebbségeket egyaránt előnyösen érintette” – fogalmazott az interjújában. Arra a kérdésre, hogy mikorra készül el az RMDSZ autonómiatervezete, Borbély elmondta: már az utolsó simításokat végzik, és reméli, augusztus végéig közzétára kerül a jogszabály. „Fel szeretnénk mérni a többségi román társadalom véleményét is, nem csak a politikusok, de a civil társadalom körében is. Biztosak vagyunk abban, hogy nem lesz egyszerű meggyőzni a többségi társadalmat arról, mi nem mások ellen akarunk cselekedni, hanem az ország demokráciáját akarjuk erősíteni” – tette hozzá a politikai alelnök.

▷ juk, milyen eszközök állnak a rendelkezésünkre, és ez milyen munkát jelent, nem foglalkozunk a kibicekkel.

Mivel nem fér az alaptörvény keretei közé, alkotmánymódosító javaslatokkal együtt nyújtják be a parlamentbe Székelyföld autonómiatervezetét?

Igen, de nyilván nem egy teljes, cikkelyenként kidolgozott alkotmánymódosító tervezetet nyújtunk be az autonómiastatútummal együtt. De azt is mondjuk, hogy új alkotmányra van szükség, nem a mostanit kell módosítani.

Hogyan befolyásolja a koalíció működését, hogy az RMDSZ még a kampány előtt előrukkol egy ilyen tervezettel, amelyet a román politikusok vélhetően egyöntetűen lehurrognak majd?

Azt gondolom, hogy egy demokratikus társadalomban elfogadott a szólásszabadság, a kezdeményezés szabadsága, a véleménynyilvánítás joga. A RMDSZ képviselőinek, szenátorainak a törvény-előterjesztési joga adott, függetlenül attól, hogy a szövetség kormányon van vagy sem. Normális országban, normális társadalomban még ennél nehezebb kérdésekről is kell beszélni, vitatkozni. A politika a szavakról szól mindezekelőtt, nekünk a szavak a fegyvereink: érvelünk, törvényeket írunk és fogadtatunk el. Ezáltal működik – jobban vagy rosszabbul – egy társadalom. A román politikusok tudják, hogy a kilencvenes évek legelejétől, az RMDSZ 1993-as brassói kongresszusától programatikus törekvése a romániai magyar közösségnek az autonómia. Úgyhogy mi nem árulunk soha zsákamacsákat.

A Székely Nemzeti Tanács (SZNT) elnöke felhívással fordult a két magyar államfőjelölthöz, akiket arra kért, képviseljék, népszerűsítsék az SZNT autonómiatervezetét a kampányban. Izsák Balázs értésre adta, hogy azt a jelöltet támogatják, aki igennel válaszol a kérésre. Fognak-e reagálni az SZNT elnökének felhívására?

Nem. Nekünk van már egy törvénytervezetünk Székelyföld autonómiájáról. Ez olyan elképzelés, amely nagy mértékben egy ismert európai modellt követ, és a székelység, illetve az erdélyi magyarság törekvéseit is magába foglalja. A tervezet fő fejezetei a regionális székelyföldi autonómia intézményeiről, testületeiről, működésükről, hatásköreikről – beleértve a gazdaságiakat is – szólnak, e mellett a jogszabály a magyar nyelv használatával kapcsolatos minden egyes rendelkezést tartalmazza. Ezért azt mondom, ez olyan tervezet, amit vállalhat más is. Ezért nem kívánok sem üzeni, sem válaszolni az SZNT-nek. Mi tudjuk, mi a dolgunk, és végezzük a feladatainkat.

Korábban az a kompromisszum született a kormányzati tisztségekből történő lemondásakor, hogy szakértői vitát kezdeményeznek a parlamentben a Minority SafePack-kel kapcsolatos román álláspontról. Valóban elkezdődik-e szeptemberben ez a vita?

Igen, az őszi ülészakban elkezdődik majd ez a vita. Fontos, hogy a szenátusban egy RMDSZ-es politikus, Biró Rozália vezeti az emberjogi szakbizottságot, a képviselőházban pedig Borbély László a külügyi szakbizottság elnöke, ők kezdeményezhetik a folyamat elindulását. A vitában azokat az érveket fogjuk felmutatni, amelyek szerintünk lehetővé teszik, hogy a román álláspont árnyalódjon, akár változzon a ki-

sebségek jogainak uniós keretszabályozásával kapcsolatban.

Ebben a vitában várhatóan Bogdan Diaconu képviselő lesz „a román érdekek” egyik legfőbb védelmezője. Az RMDSZ kormányra lépésének egyik legaktívabb ellenzője, a magyarellenes kirohanásairól is ismert politikus időközben kilépett a Szociáldemokrata Pártból és egy új, nacionalista pártot alapít. Ezt hogy kommentálja?

Klinikai esetekkel nem szívesen foglalkozom. Diaconunak már rég ki kellett volna lépnie a PSD-ből. Tudomásom szerint őt valójában eltáncolták a pártból.

Még nem véglegesült, kik lesznek az ellenjelöltjei az államelnök-választáson. Különösen a jobboldalon nagy a mozgás. Legutóbb a Népi Mozgalm Pártja (PMP) úgy döntött, hogy a korábbi jelöltje, Cristian Diaconescu helyett Elena Udreát indítja (lásd kerek írásunkat). Hogyan befolyásolja ez a jobboldali jelölt-dömping a választásokat?

Az első fordulót szerintem semmilyen értelemben nem befolyásolja. Nem hiszem, hogy a papírformát felülírná ez a sok, mindenhol érkező jelölt. A papíron szerint a második fordulóba két politikusnak van esélye bejutni: Victor Pontának és Klaus Iohannisnak. Ez már csak akkor változhat, ha valamelyikük valamilyen okból visszalép. Mindkét jelölt mögött egy erős párt, illetve egy erős pártszövetség áll. Egyébként a rengeteg jelöltre még annyit: sokan még csak a szándékukat jelentették be, a jelöltség leadásához 200 ezer támogatói aláírás összegyűjtésére van szükség.

Amikor ez az interjú készül – augusztus 23-án –, hogy áll az RMDSZ a támogató aláírások összegyűjtésével?

Számot most hirtelen nem tudok mondani. Mi általában három hét alatt szoktuk összegyűjteni a 200 ezer aláírást. Azt gondolom, hogy jó időben megleszünk, szeptember 13-ra várjuk az utolsó íveket. Az aláírásokat szeptember 23-24-én iktatjuk.

„Tudjuk, milyen eszközök állnak a rendelkezésünkre, és ez milyen munkát jelent, nem foglalkozunk a kibicekkel”

Iparkodni, de hogyan?

Romániában vita tárgya: kell-e újraiparosítani, vagy a régi iparközpontokat kell inkább fejleszteni. A jelenlegi adatok szerint a hazai költségvetés számára nélkülözhetetlenek az ipari bevételek, de a termelési költség elmarad az elvárásoktól, a hazai gyárak a nemzetközi piacok miatt kiszolgáltatottak. Miért magasak a hazai fogyasztói árak? Jelentős részben a hazai ipar állapota miatt – állítják a szakértők. Hova vezet az, hogy ma már egyetlen hazai gyártású fogkrém sem létezik? PARÁSZKA BORÓKA összeállítása az újraiparosítás hazai dilemmáiról.

Reindusztrializációs programra van szükség Romániában – ezzel az igénnyel léptek fel szakmai szervezetek, érdekvédelmi tömörülések a kormánnyal szemben, miután az ipari fejlesztés stratégiája az európai fórumokon is fontos kérdéssé vált.

Romániai olajfinomító. Rövid ideig tartó sikerek

„Mit tudunk felmutatni a számítástechnikában, a mezőgazdasági feldolgozó iparban, ezen fog állni vagy bukni a jövő” (Ovidiu Nicolaescu)

A hazai üzletemberek szövetsége (AOAR) arra figyelmeztet: a romániai iparfejlesztés az energiaárak és a külföldi vállalatok (elsősorban a francia és a német konkurencia) miatt szembesül jelentős akadályokkal. Közép- és hosszú távon is újra kell gondolni a romániai iparfejlesztés lehetőségeit ahhoz, hogy az ország

tartani tudja gazdasági pozícióit az Unión belül és annak határain kívül. A helyi ipar strukturálisan arra van berendezkedve, hogy félkész termékeket importál, ezeket feldolgozza és exportálja. A teljes gyártási folyamat, a nyersanyag feldolgozástól a késztermékek előállításáig azonban nem az országban zajlik, és

HIRDETÉS

Keleni Hunor

**Bízunk benne.
Minket képvisel.**

Támogassa aláírásával Ön is a magyar államelnök-jelöltet!

ez kiszolgáltatottá teszi a hazai termelőket, a bevételek is elmaradnak az optimálisnál, a fejlesztési lehetőségek pedig korlátozottak. A legnagyobb probléma az, hogy az ilyen mozaikszerűen működő ipari struktúrák nem alkalmasak arra, hogy a munkaerőképzést biztosítsák, nincs e hálózat mögött társadalmi, munkaerőpiaci integráció sem. „A legkiszolgáltatottabbak azok a gyárak, amelyek az általuk előállított termékek 85-90 százalékát exportálják, és amelyeket egyáltalán nem támogat a hazai piac” – figyelmeztetett az AOAR-t képviselő Cristian Nicolae Pârvan.

Iparterhelő energiaadó Az európai gazdaságpolitika számára azért vált fontossá a reindusztrializáció, mert – a külpolitikai és biztonságpolitikai események fényében – egyértelművé vált, milyen következményei vannak annak, hogy Oroszország, Kína és Törökország is az európai közösség versenytársa. Ezekben az országokban alacsonyabbak az energiaárak, s az európai export helyzetét az is nehezíti, hogy a tagállamok nem csak a külső vetélytársakkal, hanem egymással is versenyeznek. Az iparfejlesztés Európa szerte az energetikai befektetések függvénye – az Unió ragaszkodik a zöldenergia biztosításához, és ez tovább növeli a költségeket, mert kiegészítő adóterhekkel jár. Romániában folyamatos vita tárgyat képezi, hogy az újrahasznosított energia érdekében kivetett adók milyen mértékben terheljék az iparközpontokat. Az elmúlt években több mint ötven százalékkal nőtt ez az adó, az acél- és alumínium-feldolgozó ipar 83 millió eurót fizetett be ezen a jogcímen az államkasszába. (A legnagyobb befizető az Alro Slatina, az Arcelor Mittal Galati, a Tenaris Silcotub Zilah, a TMK Artrom Slatina.) Igaz, a zöldenergia nem csak „visz” a beruházóktól, hanem hoz is. A nagyváradi szeméttelopen idén 900 ezer eurós befektetéssel indították el az elektromos- és hőenergia termelő egységet, ezt biogázzal működtetik. Az ilyen léptékű befektetések azonban még elmaradnak attól, hogy az egész gazdaságot tekintve meghatározóak legyenek.

Míg az érdekvédelmi szervezetek többsége az ország alulindusztrializáltságára, valamint arra hivatkozik, hogy a rendszerváltás előtt működtetett iparközpontok leépültek, sürgős revitalizációra van szükség, olyan vélemények is napvilágot láttak, hogy a hazai gyárak a minőségbiztosítás elmaradása miatt vannak válságban. „Nem az a baj, ahogyan egyesek mondják, hogy nem eléggé iparosított Románia, hanem az, hogy nem javul a hazai ipar minősége. Azokat a gyárakat is nehéz működtetni, amelyek jelenleg még, vagy már talpon vannak” – figyelmeztet Ovidiu Nicolescu, a kis- és középvállalatok országos tanácsának (CNIPMMR) elnöke.

Gyanakvással fogadott szakképzés

A minőségbiztosítás, a meglévő struktúrák javítása és korszerűsítése azért fontos, mert az ipar a válsággal szemben „rezisztensebb” volt. Kevésbé sínylette meg, mint más gazdasági szakágak és hamarabb sikerült megközelítenie a krízis előtti állapotot. Románia elérheti az uniós tagországok életszínvonalának közepes szintjét a szakértő szerint, amennyiben kellően át tudja alakítani az iparpolitikáját. „Nem tekinthetünk el attól, hogy nincs iparfejlesztés technológiai fejlesztés, és tudás alapú társadalom nélkül,” – tette hozzá Nicolaescu, aki vitatja, hogy „reindusztrializációra” lenne szükség, mivel az uniós tagországai között nálunk kiemelten jól teljesít az ipar – legalábbis az ipar GDP-aránya szerint. Az ipari hozzáadott érték szerint a tagországok közül Románia a listavezető. Mögöttünk áll Csehország, Szlovákia és Írország is. „Románia nem aluliparosított ország, most a modernizációval küzdünk, a hozzáadott érték a tét számunkra továbbra is. Mit tudunk felmutatni a számítástechnikában, a mezőgazdasági feldolgozó iparban, ezen fog állni vagy bukni a jövő” – hangzik a befektetők helyzetértékelése. Ezt egészíti ki Valer Blidar véleménye, aki szerint az ipari munkavállalók „elöregedtek”. Eltűnt a gyári dolgozók, képzett szakmunkások nemzedéke, azok, akik a hazai ipari központokban dolgoznak, már nem birtokolnak versenyképes tudást, továbbképzé-

sük nem megoldott, a fiatal, pályakezdők pedig eleve rosszul képzetek. Az iparközpontokban dolgozók 80 százaléka 50 évnél idősebb, és mindamellett, hogy már nem képesek a ma elvárható minőséggel, felkészültséggel dolgozni, a bérigényeik nagyon magasak – állítja Blidar, az Astra csoport elnöke. „Az általam vezetett cégekben körülbelül 90 fiatal mérnök és technológiai szakember dolgozik, de sosem tudom, kit alkalmazunk. Azok az oklevelek, amelyekkel ezek a fiatalok jelentkeznek, nem garantálnak semmit. Zsákbamacska, hogy kit veszünk fel, ennyit a hazai mérnökképzésről” – tette hozzá az Astra elnöke. Ugyanennél a cégcsoportnál a 30 évnél fiatalabb munkavállalók aránya csupán 8 százalék. „Mondhatnám azt, hogy senki sem akar dolgozni, vagy azt, hogy a gyári munka bűdös, de nem erről van szó. Hanem arról, hogy nincs kormányzati politika az ipari foglalkoztatás mögött. Sem a szakképzés, sem a munkaerő továbbképzése, sem a mobilitás nem megoldott” – állítja Blidar. Az Astra saját kézbe kívánta venni a szakképzést, a munkavállalói utánpótlást, saját forrásokból szakiskolát kívántak alakítani Aradon. Az oktatási központ – állítják a kezdeményezők – azonban sem a tanügyi hatóságok, sem a szülők részéről nem kapott megfelelő támogatást. Gyanakvással fogadták az érintettek a szakiskola ötletét. „Pedig azonnal munkahelyet is kínáltunk volna a végzősök számára, még így sem volt vonzó a szakmunkásképzés, úgy látszik, még mindig vonzóbb a diplomás munkanélküli státusz” – összegezte Valer Blidar a tapasztalatait.

Akár az energetikai piac válsága, akár a technológiai fejlesztés, az Európai Unió tagállamain belüli konkurencia jelent problémát, akár a szakképzés jelent kihívást a román iparpolitika számára, mindenképpen lépni kell – áll az ipari, mezőgazdasági, építő- és szolgáltatóipari konföderáció közleményében. A tesztelt 1500 vállalatot képviselő 500 ezer munkavállalót foglalkoztatnak, és úgy vélik, sem a fejlesztés nem elképzelhető, sem az a jelenlegi helyzet nem tartható, amennyiben továbbra is ilyen energiaárakkal szembesülnek a hazai gyárak. A gyártási

Az iparközpontokban dolgozók 80 százaléka 50 évnél idősebb, és mindamellett, hogy már nem képesek a ma elvárható minőséggel, felkészültséggel dolgozni, a bérigényeik nagyon magasak (Valer Blidar, az Astra csoport elnöke)

mert nincs hazai gyártás. Egyetlen fogkrémet sem állítanak elő például Romániában, a brassói Colgate gyár is Bulgáriába költözött. Az utóbbi két évben 17 százalékkal csökkent az ipari vállalatok száma, tíz cégből egy foglalkozik ipari termeléssel. Ennek megfelelően a román gazdaság egyre inkább a kereskedelemről és a szolgáltatóiparról függ.

Zárványosodás Az ipari befektetések aránya az elmúlt két évben 35 százalékkal csökkent, és egyenletlenül oszlik meg a hazai térségek között. Pedig 2011-ig, a válság ellenére folyamatosan nőtt a tőkebevitel, három évvel ezelőtt elérte a 83,8 milliárd lejt. Azóta viszont zuhan, és ez nehezen kezelhető társadalmi láncreakciókkal jár. A legkevésbé fejlődő ipari térség az észak-keleti régió, noha itt működött korábban az ipari központok jelentős része. Bákóban, Neamț, Iași és Suceava megyékben mindenképpen tetten érhető a „dezindusztrializáció”, innen az elmúlt négy évben 150 000 munkavállaló távozott külföldre. Visszajára fordíthatóak-e a negatív folyamatok az ipari fejlesztéssel? Az Európai Tanács az Unió egészében kiemelt célként kezeli ezt, és arra figyelmeztet, a válság óta 3,8 millió munkahely szűnt meg az ipar visszaszorulása miatt. A foglalkoztatási adatok alapján Magyarországon – ahol az Orbán kormány elkötelezte magát az újraiparosítás mellett, Csehországban és Lengyelországban is azt látni: nem feltétlenül azokban a térségekben mutatkoznak pozitív társadalmi tendenciák (például csökkenő munkanélküliségi ráta) ahol jelentős az iparosítás. „Nem elegendő egy autógyárat telepíteni minden térségbe” – jegyzi meg Madár István, a *portfolio.hu* szakértője. A helyi források összekapcsolása, a szakképzés felzárkóztatása, jól működő információs hálózatok nélkül csak ipari zárványok jöhetnek létre, amelyek hosszú távon nem fenntarthatók. Ez a „zárványosodás” tapasztalható Erdélyben és a Bánátban is, ahol a jól iparosított, illetve iparosuló körzetek (Temesvár, Kolozsvár, Brassó, Szeben) közötti térségekben jól érzékelhető a gazdasági lemaradás vagy stagnálás.

költségek 80 százalékát az energiaárak teszik ki. A konföderáció javaslatcsomagot juttatott el az illetékes szaktárcához, hogyan indíthatók újra már nem működő ipari központok, hogyan telepíthetők újak és hogyan menthető meg rövidtávon 22 ezer munkahely.

Hintapolitika az iparban Két forgatókönyv szerint értékeli a romániai ipar helyzetét a szakértők: a hazai – korábban létrehozott – gyárközpontok vagy leépülnek, vagy az újak képtelenek versenyképessé válni az Unió szintjén. Akárhogy is van, sem a régi, rendszerváltás előtti modellt nem lehet visszaállítani, sem egy újat nem sikerült meghonosítani, mindenképpen váltásra van szükség. A helyzet semmiképpen sem reménytelen, hiszen a román iparnak is voltak nagyon rövid, de sikeres időszakai. 2010-ben, válságévben 2,6 százalékponttal nőtt az ipari teljesítmény, a GDP 13 százalékát tavalay is ez a szakág biztosította az Országos Statisztikai Hivatal szerint. Az idei évben azonban visszaesett az ipar: negatív uniós rekordot döntött Románia az első negyedévben úgy, hogy közben gazdasági fellendülést prognosztizáltak erre az évre. Az ipari fejlődéssel kapcsolatos elvárások azért sem alaptalanok, mert 2013-ban az előző évhez képest 7,8 százalékot nőtt a termelékenység.

Műszak után a Dacia munkásai. Minden nagyvárosba nem lehet autógyárat telepíteni

Ezt a pozitív folyamatot azonban nem sikerül egyenletesen tartani, kisebb visszaesések, nagyobb előrelépések váltják egymást. Ennek az ingadozásnak több magyarázata van: a hazai munkaerőpiac, az export és az import alakulása egyaránt hozzájárul. A különböző iparágak strukturáltsága sem rendezett: nincs összhangban a feldolgozóipar, a könnyűipar, a nehézipar, az élelmiszeripar. A belső rendezetlenséget tetézi a külföldi piacoknak való kiszolgáltatottság. Jó példa erre az autógyártás, amely jelentős részben külföldre termel, a hazai piac azonban az elvárhatónál jóval szűkebb. Hasonló mérleget tudhat magáénak a bútortermelés, illetve a cipőgyártás: ezek mögött az iparágak mögött nincs elegendő hazai vásárlóerő. A hazai ipari központok tulajdonosi köre 90 százalékban külföldi érdekeltségű. Valamivel jobb az arány az élelmiszeriparban, itt ez az arány 65 százalék, a fémiparban pedig 53 százalék. Románia az egyetlen ország a térségben, ahol csökken például a sörgyárak száma. 1994-ben még 125 sörgyár működött az országban, ma már csupán 20. Nyolc évvel ezelőtt a hazai édességpiac 80 százalékát még hazai gyárak látták el áruval, mára ez az arány megfordult: a csokoládépiac 20 százalékát elégítik ki a hazai gyárak. A higiéniára is azért költöttek a hazai lakosság a közép-európai átlagnál,

Az utóbbi két évben 17 százalékkal csökkent az ipari vállalatok száma, tíz cégből egy foglalkozik ipari termeléssel

„Ugyanúgy érzem magam magyarnak, mint románnak”

DEBELKA BOGLÁRKA LILLA vállalkozóként minőségbiztosítási ügyekkel foglalkozott, majd 2011-ben a politika hívásának engedve belépett a Szociáldemokrata Pártba, s a következő év nyarán tanácsosi mandátumot szerzett Nagyváradon. Közben a PSD női tagozatában végez munkát, nem titkolva, hogy jövőjét az országos politikában képzei el. SZÜCS LÁSZLÓ interjúja.

Az Ön esetében vállalkozói múlt előzte meg a politikai szerepvállalást, ami nem ritkaság. Milyen munkát végez a cégük?

1999-től kezdtem minőségirányítási rendszerekkel, munkavédelemmel, információbiztonsággal, élelmiszerbiztonsággal dolgozni európai szabványok szerint. Tíz évig különböző, termeléssel és szolgáltatással foglalkozó cégekkel dolgoztam, de önkormányzatokat is felkészítettünk e rendszereknek a működtetésére. Ez idő alatt rengeteg problémával szembesültem, ezért döntöttem később úgy, hogy a politikum felől közelítve próbálok a magam eszközeivel ezekre megoldásokat keresni. Nagyon sok emberrel volt dolgom, nem ritkán több száz alkalmazottal rendelkező vállalatok minőségirányítási rendszereit kellett kidolgozzunk.

Kinek, milyen célból lehet szüksége az Önök által kibocsátott tanúsítványokra?

Vannak területek, ahol nem is kapják meg a működési engedélyt, ha nem rendelkeznek minőségbiztosítási tanúsítvánnyal. Más vállalkozások szeretnék részt venni közbeszerzési eljárásokban, nekik ezért fontos, s nem ritka az a helyzet sem, amikor az exportra dolgozó cégtől kéri ezt a külföldi partner. Egyebek mellett az olyan multinacionális cégek, mint a Samsung, megkövetelik ezt a tanúsítványt a beszállítóiktól. Ezek az európai minőségbiztosítási

szabványok segítik is az adott vállalkozás működését, hiszen minden egyes munkafolyamatot szabványosítunk.

Elegendő egyszer megszerezni a tanúsítványt, vagy van valami, a szinten tartást garantáló ellenőrző mechanizmus?

Mivel akkreditációval rendelkezünk, ennek része, hogy kötelességünk évente kimenni az adott céghez, ahol felülvizsgáljuk, hogy a rendszert megfelelő módon fenntartották-e. Erről kapnak egy tanúsítványt, majd egy éven belül ismét ki kell küldeni hozzájuk az auditor csoportot, s ennek a jelentése alapján dől el, hogy a tanúsítvány érvényes a továbbiakban is. Egy tanúsítvány három évig érvényesíthető, ezekkel az évenkénti felülvizsgálatokkal.

Mint említette, az önkormányzatok is szerezhetnek ilyen minőségi tanúsítványt. Ugyanez a módszer?

Minden vállalkozás vizsgálatakor a legfontosabb magának a terméknek vagy a szolgáltatásnak a minősége. Egy önkormányzat esetében a szolgáltatás minőségét az jelzi, hogyan bánnak az emberekkel, milyen gyorsan képesek kiadni egy, a polgár által kért papírt, engedélyt, milyen módon hoznak határozatokat. De itt is figyelünk a belső kommunikációra, a dokumentumok kezelésére.

Azt mondja, volt egy pont, amikor úgy gondolta, mivel nem működik minden úgy, ahogy kellene, politikusként próbálja ezeket a hiányosságokat orvosolni.

Erőt is éreztem magamban ahhoz, hogy tegyek valamit a társadalomért, ennek előfeltétele, hogy az ember egy párthoz csatlakozzon. Cégvezetőként nincs más mozgásterem. Azért választottam a Szociáldemokrata Pártot, mert szeretek

az emberekkel foglalkozni, s úgy gondoltam, leginkább a szociáldemokrácia dolga az, hogy az átlagembereken segítsen. Tehát tudatosan kerestem baloldali pártot, s később, már a PSD női tagozatán belül dolgozva sikerült is kialakítani azt a karitatív tevékenységet, amire a kezdetekben gondoltam. A pártba 2011-ben léptem be, korábban nem voltam más politikai szervezet tagja. Igaz, többen liberális gondolkodásúnak tartanak, különösen gazdasági kérdésekben ez igaz is, például a szabad vállalkozás feltételeit illetően. Kiemelten fontosnak tartanám e tekintetben a nagyváradi légikikötő igazi nemzetközi repülőtérre fejlesztését, hiszen jelentősen segítené további külföldi beruházók megtelepedését a térségben. Politikai szerepvállalásom másik fontos oka az volt, hogy ilyen minőségemben tehessek többet a szülővárosomért. Sajnos a polgármestereink a múltban nem jeleskedtek abban, hogy tőkét, beruházókat vonzzanak a városba.

Hogyan kezdődött? Bekopogott a PSD Bihar megyei székházába azaz, hogy jó napot kívánok, én máától önöknél szeretnék politizálni?

Nekem a tanárom volt az egyetemen Ioan Mang (szenátor, a PSD megyei elnöke – szerk. megj.), ő ismerte az egyetemi munkásságomat, szakmai tevékenységemet. A kettő összefügg, hiszen a doktori címet is a minőségirányítási rendszerek témájában szereztem meg. Ő javasolta, hogy a 2012 évi önkormányzati választáson induljak a párt színeiben, mint nagyváradi helyi tanácsosjelölt. Úgy érzem, számomra ez az első lépés a politikában, tudok tenni a városért s az itt élő emberekért. Közben a szociáldemokraták női tagozatában is szerepet vállaltam.

Megtapasztalhatta, hogy mennyiben működik másként egy párt, mint egy magánvállalkozás?

Politikai értelemben a stabilizációt szolgálja az, hogy Victor Ponta miniszterelnök nyerje ezt a választást

Bevallom, hogy a PSD női tagozatának a klubjait úgy kezdtem kialakítani, mint egy céget. Szervezeti ábrákat készítettem, kiosztottam a felelőségeket.

Egyáltalán mi szükség egy párton belül ilyen női szerveződésekre, túl azon, hogy a maguk vállalta női kvótákat érvényesítik?

A női tagozat határozta el, hogy egy ilyen klubnak nevezett csoportot hoz létre, amelynek tevékenységében nem csupán párttagok vehetnek részt, hanem külsősök is. A klubon belül olyan rendezvényeink is vannak, amelyek nem feltétlenül jellemzőek egy pártra. Mondjuk egy jótékonysági bál szervezése az autista gyermekekért, ahol sikerült 15 ezer eurót összegyűjtenünk. Még Martin Schultz is küldött egy szép tálat az árverésre, s Victor Ponta miniszterelnök is. A Bihar megyei nőklubot én vezetem, s mint az országos női tagozat titkára szeretném a többi megyében is ezt a formát meghonosítani. Más megközelítésben közvetlenül is foglalkozunk a nők helyzetével Romániában, tartottunk például egy szemináriumot *Egyenlő munkáért egyenlő bért* címmel. Ezen részt vett Rovana Plumb mostani munkaügyi miniszter, illetve az MSZP volt európai parlamenti képviselője, Gurmai Zita, aki sokat segített a tavaly nyáron megalakult női klub előkészítésében is. A női klubot Bihar megyében negyvenen alapítottuk, s már kétszáznál is több a tagunk. Aktívak vagyunk, a tavasszal koncertet szerveztünk idős hölgyeknek, ahol tombolaként orvosi szolgáltatásokat, külföldi kirándulást lehetett

Debelka Boglárka Lilla az országos politikában szeretné tapasztalatait kamatoztatni

nyerni. Kétezer fát ültettünk, véradó akciót szerveztünk, ételt osztottunk a rászorulóknak, nyári iskolát szerveztünk az erdőirtások veszélyeire figyelmeztetve, legutóbb egy egészségügyi kampányt indítottunk.

Egyébként nem csak a nők kerültek helyzetbe a párton belül, hiszen a PSD-ben a helyi szervezetektől a csúcsvezetésig lezajlott egy markáns generációváltás, egyre inkább a fiatalok, a harmincasok, negyvenesek dominálnak.

Mi a feladata a városi tanácsban?

A jogi bizottságnak vagyok az elnöke, de más témákra is rálátásom van, hiszen minden anyag minden bizottságon átmegy. A célom olyan projekteket részt venni, amelyek kötődnek a szociáldemokráciához.

Mi az oka annak, hogy az országos erejéhez képest a PSD Bihar megyében, Nagyváradon többnyire gyengébben szerepel a választásokon?

Én most azt tartom a fontosnak, hogy a legutóbb, az európai parlamenti választáson megelőztük a megyében eddig nálunk erősebb Nemzeti Liberális Pártot. Ez volt az első ilyen eredmény az utóbbi években, s remélem, ebben a kormány tevékenysége mellett egy kicsit a mi munkánk is benne van.

Egyáltalán vannak kapcsolataik a többi párt helyi szervezetével?

Nekem jók a kapcsolataim más pártokkal, s amíg az USL létezett, a koalíció a liberálisokkal, addig rendszeresen együttműködtünk ve-

lük. Most nincsenek ilyen közös projektek. Helyi céljaink között természetesen az a legfontosabb, hogy mi adjuk a város következő polgármesterét, de ez egy későbbi feladat, most a novemberi államfőválasztásra vagyunk igazán ráhangolódva. Szerintem politikai értelemben a stabilizációt szolgálja, hogy Victor Ponta miniszterelnök nyerje ezt a választást, ő legyen az ország következő elnöke.

No és ön hol szeretné folytatni politikai pályáját?

Az országos politikában látom a jövőt, ehhez pedig jó felkészülést ad az önkormányzatban végzett munka, ahogy a céges tevékenységem is. Például az egészségügy működésének megismerését segíti elő egy kórház minőségbiztosítási rendszerének az elkészítése, s ilyen többet is készítettünk. Nem egyszerű feladat, bár elismerem, nehezebb volt mondjuk egy kis pálinkafőző üzem esetében elkészíteni, egy ilyen kis cégre alkalmazni a szabványokat, elosztani a felelőségeket.

Származtak-e abból kellemetlenégei, hogy magyarként vállalt politikai szerepet a román Szociáldemokrata Pártban?

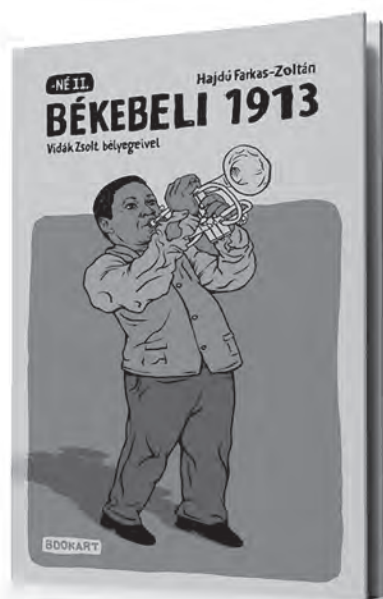
Nekem édesanyám román, édesapám magyar. Én ugyanúgy érzem magam magyarnak, mint románnak. Magyar iskolába jártam az érettségig, az egyetemem román nyelven végeztem. Nem mondom, hogy egyik és másik oldalról is ne lettek volna megjegyzések, de a legtöbbször kedvesen, jól fogadták ezt a helyzetet. Persze, kerültem párszor kínos helyzetbe, vagy a magyarok néztek rám furcsán, hogy mit keresek a PSD-ben, vagy a másik oldalról fogalmazódott meg a kérdés, hogy ha te magyar vagy, akkor miért nem mész az RMDSZ-be? Tény és való, hogy a pártnak mindenki magyarnak tart. Én ugyanúgy szeretem a magyarokat, mint a románokat. Mikor a románokra gondolok, akkor az édesanyám családjára gondolok, amikor a magyarokra, akkor az édesapám családjára. Szerintem a szociáldemokrácia nem nemzetiségfüggő.

„Mikor a románokra gondolok, akkor az édesanyám családjára gondolok, amikor a magyarokra, akkor az édesapám családjára”

Szilánkos történelem

„Bélyegszövegek” – ez lehet a műfajmegjelölése azoknak a töredékeknek, amelyekből Hajdu Farkas-Zoltán *Békebeli 1913* című kötete összeáll. Egy-két bekezdésnyi, esetleg egy-másfél oldalnyi feljegyzések sorjázna egymás után, így körvonalazódik egy naptári év 1913 januárjától decemberéig. A szereplők, helyszínek változnak (felbukkannak, eltűnnek, majd visszatérnek), csak az idő ugyanaz, a makacsul előre haladó történelmi idő. Amely időről az olvasó tudja, hogy mennyire „történelmi”, hiszen mindaz, ami ebben történt be- és felvezette a következő évet, a világháború évét, ahonnan új időszámítás kezdődött. Azóta tájékozódási pont ez a ma emberének. Mi vezetett ehhez a fordulathoz, a katasztrófához, mi vezetett 1914-hez? Erre a kérdése nagy történetek, nagy válaszok már érkeztek, erről nagy elméletek már születtek. Ami máig nehezen érthető és feldolgozható az az emberi „finommechanika”, a mindennapok alakulása. A napi, konyhai, hálózobai, munkahelyi, kocsmai és kávéházi események sora. Hogyan adódtak össze háborúvá a békeidő pillanatai? A *Békebeli 1913* minderre ad sok-sok pillanatból, gesztusból, helyzetből összeállított, alaposan dokumentált, és alaposan továbbgondolt-továbbképzelt választ. A „bélyegszövegek” önmagukban is jól komponált miniaturák, mindegyik áthatóvá tesz egy-egy kompakt történetet, mindegyiknek van eleje, vége, csattanója, elég élményt nyújt ahhoz, hogy elmerengjen rajta az olvasó, beleélje magát egy tőle időben, térben, szokásait és gondolatait tekintve immár távoli világba. Ráismerjen arra, hogy mindez nem is annyira távoli, vagy legalábbis elég közeli ahhoz, hogy valamilyen módon köze legyen az olvasó jelenéhez, magyarázatként, háttérként vagy elrettentő példaként. Hajdu Farkas-Zoltán kiváló alkotótársa, Vidák Zsolt a bélyegnyi szövegek mellé bélyegnyi illusztrációkat, apró portrékat, piktogramokat készített. Vizuális jeleként annak, mennyit jelent egy árnyalat, egyetlen vonás, részlet. Fűzerben különös

**1913,
a „békeidő”
megannyi
eseménye
mind-mind
hozzájárult
ahhoz, hogy
eljöjjön
a háborús
1914**

lendületet kapnak ezek a szegmensek, szövegek és képek. Hol Los Angelesben, hol Csíkszentsimonban, hol Budapesten járunk. Ady, Freud, Sztálin és Freud, vagy az alcsíki atyafiak eseményeit követjük. És ellenállhatatlan kísértést érzünk arra, hogy keressünk valami összefüggést, összerakjunk egy újabb nagy történetet, egy újabb nagy ívű magyarázatot 1913-ról, ami számunkra 1914 miatt fontos. És valóban megmutatkoznak illeszkedések, körvonalazódnak korhangulatok, divatok, rögeszmék, átfedések. Mégsem áll össze mindez eggyé, mert az, amit Hajdu Farkas-Zoltán kínál, az ehhez túl dinamikus, túl sokféle, túlságosan ingergazdag, túlságosan hétköznapi, hihető és hihetetlen. Valamilyen rendnek, rendszernek, az okok és okozatok láncolatának lennie kell, de kérdés, hogy ki látja, ki érzi ezt? És az, aki látja, és aki érzi, az honnan látja és érzi? Ez a kötet olvasási gyakorlat, ami próbára teszi az olvasó figyelmét, beleérző képességét. Számunkra 1914, a világháború következményei révén, az események viszonylag teljes ismerete révén az, ami. Viszonylag könnyen ítélkezünk, értetlenkedünk és szörnyülködünk. Gondolkodunk saját történelmünk immár mindent

tudó, és mindennel számot vető ítészeiként. De mit tehettek azok, akik még nem tudhatták, hogy mi lesz? Minek mi a következménye? Akik nem láttak – hozzánk, a mindenkor jelenkorhoz hasonlóan – saját jelenük mögé? Ezt a nehéz perspektívát skicceli fel Hajdu Farkas-Zoltán, aki vállaltan „magyarítja” Florian Illies *1913 – Der Sommer des Jahrhunderts* (1913 – Az évszázad nyara) című könyvét. Azaz olyan szereplőket, történeteket foglal bélyegnyi szövegekbe, amelyek a magyar olvasók számára is ismerősek, követhetőek. A „magyarítás” nagyon sok fontos kultúrtörténeti információt hoz a felszínre, helyez új kontextusba. Legnagyobb érdeme azonban az, hogy demonstrálja: a magyar kultúrának, történelemnek miféle beágyazottsága van. A történelem ott zajlott Csíkszentsimonban és Berlinben, Los Angelesben és Budapesten az ó és az új világ megannyi szegletén. 1913, a „békeidő” megannyi eseménye mind-mind hozzájárult ahhoz, hogy eljöjjön a háborús 1914.

PARÁSZKA BORÓKA

HAJDU FARKAS-ZOLTÁN: *Békebeli 1913*, Bookart Kiadó, Csíkszereda, 2014.

A szent király új kenyere

Augusztus 20-án akad bőven tenni-való: emlékezhetünk Szent Istvánra, örvendhetünk az ezeréves (jog)államiságnak, várhatjuk az új búzából sült kenyeret, vagy zavartan hümmöghetünk a kitüntetettek listája felett. Tasnádi-Sáhy Péter az önálló gondolkodás terhétől menekülve inkább a hivatalos budapesti program-sorozatot választotta. Beszámoló alulnézetből.

Fél hétre húzom az órát, hogy ne késsem le a Kossuth téri tisztavetést, de első éber pillanatomban konstatació, zuhog. Vagy fél órán keresztül győzködöm magam, hogy keljek útra az előzetes tervek szerint, de jobbik énem felülkerekedik, és bekucorodom inkább a TV elé. Az első képkockákból látszik, jól döntöttem, a dísztribünön kuporgó rokonokon kívül sehol egy lélek, az eskütételre váró ludovikások zubbonyából csavarni lehet a vizet, pedig még éppen csak kiálltak a helyükre. A keráli tévé tudósítója ennek ellenére is lelkes, felvezetőjében nem győzi dicsérni a megújuló ország megújuló főterét. Könnyű neki, esernyő alatt áll, ha ő is ázna, kevésbé lenne optimista. Ezután a szakkomentátor beszél, kevésbé a modern harcászati feladatokról, Ukrajnáról, az ISIS-ről vagy a NATO-tagság szabta kötelezettségekről, mint inkább a felesküdő tiszteket tömörítő Ludovika zászlóalj történetéről és az eskü morális töltetéről, úgyhogy csendben elszunyókálok. Hende Csaba honvédelmi miniszter ébreszt fel, aki egyszerűen polgárháborúnak minősíti az ukrán helyzetet, percekre felborítva a cukorháztartásomat, de őt szerencsére Áder köztársasági elnök úr követi a pulpituson, aki olyan fordulatokkal, mint a nyugati polgárosodás révén őrizhetjük meg, gyarapíthatjuk értékeinket vagy felemelkedés csak akkor születik, ha az állam és polgárai közötti felelősség egyensúlyban van, ismét nyugodt félálomba ringat. Az ifjú hadnagyok kardcsörgetésére térek magamhoz végleg, akik ilye-

Türelmes sorbanállók a Kossuth téren

ténképpen erősítik meg esküjüket, a szakkomentátor elmondása alapján ősi szokás szerint. Hamar kiderül, a zászlófelvonást nemzetietlenül végigaludtam.

„**Fel-emelkedés csak akkor születik, ha az állam és polgárai közötti felelősség egyensúlyban van**” (Áder János)

Történetek a sorban Mivel – bár az ég borult – az eső alábbhagy, gyorsan összekapom magam, és elindulok az Országházhoz a *kormany.hu*-n meghirdetett parlamenti nyílt napra. Naivul azt hittem, az időjárás távol tartja majd a tömegeket (időközben az eső újra rákezdett), de nem, kígyózik az esernyős sor, nincs mit tenni, beállok a végére. Gyorsan haladunk, de így is van majd 40 percem felmérni az egybegyűlteket, becslésem szerint a fele turista. Kíváncsi vagyok hányan ismerős az időközben esedékes zászlóőrőség váltáskor trombitált *Felkelt a napunk*... Egy húszas éveit végén taposó izraeli fiú és new york-i lány állnak be mögém, friss ismeretség, legalább mindketőjük történetébe belehallgathatok, ahogy beszélgetnek. A lány Belgrádból érkezett, ott élt egy darabig

szintén amerikai barátjával, de szakítottak, úgyhogy most lényegében hontalan. Amíg kitalálja, mit kezdjen magával, utazgat pár hetet, Budapest után London és Párizs következnek. Ha időközben nem jön jobb ötlet, visszamegy Belgrádba, onnan pedig az Államokba, majd kiderül. A fiú két évet élt Hongkongban, programozó, most távmunkában dolgozik, keres egy viszonylag olcsó, de kellemes helyet Európában, ahol egy időre letelepedhetne, egyelőre Pesten bérel lakást egy magyar lánytól, aki Svédországba költözött a barátjához. Mögöttük magyar család áll, a férfi a légi parádét hiányolja, a kamasz gyerek fényképezne a telefonjával, de az anyuka rászól: felesleges, úgyse lesz jó, majd vesz neki *hivatalos* fotót a parlamentről, az úgy van beállítva, ahogy kell. A beléptető kapu előtt kisebb fennforgás támad, egy nemeztársolyos férfi fegyvernek minősülő bottal akar bemenni, nem engedik, vitatkozik kicsit az örökkel, aztán elkullog. Végre bejutunk az épületbe, reménykedem, hogy vethetünk egy pillantást az átalakított ülésteremre, de nem: lépcsőn föl, korona előtt el, lépcsőn le, és ennyi. Mivel a koronázási jelvényeket nem szabad fényképezni (pedig hivatalos fotót sem árulnak) az emberek a frissen felállított Országgyűlési Őrség tagjaival pózolnak. Még mondják, hogy nem vonzó az uniformis. Délután egyre végzek, mivel a kenyérráldás és Mesterségek Ünnepe a várban csak háromkor kezdődik, megpihenek kedvenc körüti kávéházamban. Tisztességes hely, az ünnep tiszteletére, illetve tocsogó lábaim vigasztalando innék egy pálinkát, de a pincérnő lebeszél róla, mondván nem túl jó minőséget tartanak, így marad a forró csoki.

Az ég alatt a föld színén Pontban háromra esek oda a Szent István szoborhoz a Várba, de sehol senki, csak némi csatornaszag, meg épülő pódium, az egyik szervező elmondása szerint késik a menet, egy fél óra múlva indul a közeli Dísz térről,

itt üdvözlük őket. Haladunk előre az időben, de a tömeg csak nem akar gyűlni, így a vonulók elé indulok. Mint a zászlókból kiderül, mindenfelől összesereglett népművészeti egyesületek adják a mestereket, szóval a kovácsnál újkoribb szakma nem igazán képviselteti magát, a kenyerek viszont nagyon is jelen idejűnek tűnnek, csak remélni merem, hogy a végén adnak belőle. Ezt aztán nem sikerül kiderítenem, mert mire minden küldöttségnek a nevét felolvassák, a kenyérvivők pedig felszuszakolják magukat a színpadra, már indulnom kell a Bazilikához, hisz 5 órakor kezdődik a mise, illetve a Szent Jobb körmenet. Őszintén nem is bánom, hisz ahogy a bajszos bácsik álldogálnak a színpadon némileg tanácstalanul a kis vek-nijeikkel, miközben furulyakísérettel szól az „az ég alatt a föld színén, nincsen olyan árva, mint én” kezdetű népdal, összeszorul a torkom. Nem éppen a legjobb országimázs, még jó hogy a külföldi turisták nem értik a szöveget, bár a záró passzusra lehet, bólogatnának: „Ez a falu szép kis helység/Benne lakni gyönyörűség / Akárkinek gyönyörűség/ Csak én nekem keserűség.”

Ismét kiderül, hogy túl szigorúan szerkesztettem az időbeosztást, fele annyian sincsenek a városban, mint gondoltam, így az Alkotmány utcában van időm megállni egy ősmagyar falafelre. Bizonyára hosszasan elüldögélnék a mentás limonádé felett a hirtelen jött napsütésben, de a miniszterelnöki kisbuszt kísérő rendőrautó szirénája felébreszti ben-

Politikai vezetők a Szent István Bazilika előtt

Hosszan elüldögélnék a mentás limonádé felett a hirtelen jött napsütésben, de a miniszterelnöki kisbuszt kísérő rendőrautó szirénája felébreszti bennem az ügybuzgalmat

Egy korty pálinka a Várban, a Mesterségek Ünnepe

Idén is sokan kóstolták meg az ország tortáját is

nem az ügybuzgalmat, mire a helyszínre érek, már ott parkol a kordon mögött a Bazilika oldalbejáratánál. Pár percen belül nekem is miniszterelnöki ambícióim ágaskodnak, vagy hogy kell ezt mondani, mert mezítlábas pórnépként nem annyira egyszerű bejutni. Először – másokhoz hasonlóan – a főbejárat mellett próbálkozom, de egy arrogáns fiatalember szervező jelvénnel rendre utasít, ott csak a zöldjegyesek mehetnek be. Hogy kik azok a zöldjegyesek, és hogy lehetett azzá válni, már nem ad felvilágosítást. Később a Bazilika honlapján olvasom: *a Szent Jobb előtt az Apostoli Szentszék által elismert szerzetes és lovagrendek, az apostoli élet társaságai, valamint a plébániák zárandokcsoportjai vonulhatnak. A szentmise egyénileg is szabadon látogatható. A jelentkezőket az Esztergom-Budapesti Főegy-*

házmegyei Hivatal regisztrálja és juttatja el hozzájuk levélben a tudnivalókat és a részvételi jegyeket. Végül a háztömböt megkerülve jutok be, biztonsági ellenőrzés után az állóhelyes szektorba. Az első dolgom negyvenszeres digitális zoom-mal végigpásztázni a főrendűek páholyát, némi szerencsétlenkedés után, a mellettem álló hátán megtámasztva a gépet sikerül egész korrekt fotót lőni az első sorról. Közben Erdő Péter bíboros úr köszöntőbeszéde, illetve kenyérszentelése után Orosch János nagyszombati érsek kezd prédikálni. Sok értékes felvétel mellett kikel az ősmagyar tanok, az okkultizmus, az eutanázia és a relativizmus ellen, melyek külföldről érkezve a magyar keresztények között is terjednek. Az ezekben rejlő veszélyeket a Róma pusztulását okozókhöz hasonlítja, ahol, csomó

borzasztó dolog történt, például – Pál apostolt idézve – férfi férfival üzött ocsmányságot, szóval nem kispályásan gomolygott a bűn az utcán. Magvas gondolatai annyira mélyen érintenek, hogy le kell ülnöm az egyik kávézó előtti padkára, de hiába próbálkozom, nem tudok újabb bölcsességeket befogadni. Inkább még a tényleges körmenet előtt meglepek a Bem rakpartra, a Magyar Ízek Utcájába, ahol álmélkodva nézem az Ország tortáját árusító bódé előtt felgyűlt sort, hiába a szerintem borsos, szeletenkénti 600 forintos ár. Mondjuk, aki evett belőle, nem csak a saját torkosságát elégítette ki, hanem jót is cselekedett, hisz a bevétel egy részét a Minden Gyerek Lakjon Jól Alapítvány kapta. Hogy a pénz jó helyre került, azt már az alapítvány vezetőjének, Hegedűs Zsuzsa miniszterelnöki főtanácsadónak a személye is garantálja. Egyébként van itt minden, mangalicán át a töltött káposztáig. Az év fagyaltja díjas hecsedlis nyalatra beneveznék, de mire rábukkanok a pultra, épp az utolsó adagokat osztják, így a tűzijáték előtt csak egy rég keresett Joseph Heller kötetet tudok beszerezni szuvenírnék az antikvárium sátorban.

Versek fényrózsákkal A Petőfi Rádió műsora már megérkeztemkor kiabál a rakpartra kihelyezett hangfalakból, a tűzijáték aláfestő zenéjét is ők szolgáltatják, a rádió zenei vezetője, Borcsik Attila Izil héttételes mixet készített az ünnepi alkalom-

Az idén nem mosta el az eső a tűzijátékot

József Attilával előzmények nélkül elmondani, hogy Adj magyarságot a magyarnak, hogy mi ne legyünk német gyarmat, szinte rögtön az unió himnuszául választott Örömda után, csúnya propaganda-fogás

Népművészek, kézművesek a Szentháromság téren

ra, mely komoly- és könnyűzenét, illetve különböző világnézetű verseket rendezett ízléses csokorba. A szerkesztő nagyvonalú gesztussal Radnóti *Nem tudhatom*-jával indít, aztán jön Ady és Illyés Gyula szintén korrekt kontextusban. József Attilával viszont csúnyán elbánik, hiába zárhatott két tételt is. Az még talán

rendben van, hogy *A Dunánál*-ból csak az utolsó versszak idéztetik, hisz a *rendezni végre közös dolgainkat* sor, nem mond ellent az előző versszakoknak. Viszont József Attilával előzmények nélkül elmondani, hogy *Adj magyarságot a magyarnak, hogy mi ne legyünk német gyarmat, szinte rögtön az unió himnuszául választott Örömda után, csúnya propaganda-fogás*. Ha még csak nem is nézzük, miről szól a vers, akkor már csak a keletkezés ideje miatt is: 1937 május, Németország kancellárját négy éve Adolf Hitlernek hívják. Éppen éktelen haragra gerjednek, érzéseimet a Bánk Bán, meg a Tenkes kapitánya zeneileg tökéletesen aláfestik, de István király intelmei visszarántanak a földre, mert mint mondja: *semmi sem emel fel, csakis az alázat, semmi sem taszít le, csakis a gőg és a gyűlölség*. Úgyhogy abba hagyom a szitkozódást és az utolsó rakéták keltette fényrózsákkal nyugtatom magam, hisz mint a Szózat zárásképpen idézett két sora is biztosított róla: *áldjon vagy verjen sors keze, itt élned, halnod kell*.

Emlékidezés ötven év múltán

„Apám, a Hit húsz évre ítelt, javíthatatlan bajnoka – bizonyára a munkatáborokban szerzett érdemeinek köszönhetően – a legutolsók között szabadult. Mint utólag kiderült, akkor sem vált lojális lágerlakóvá, amikor már várható volt a hazatérése.”
SZILÁGYI ALADÁR írása.

Abel, a fényképész, aki anyám főnöke volt, halkán, óvatosan megkocogtatta az ablakot:

– Klárka, hírt hoztam Sándor-ról...

Anyám kihajolt, Ábel tapintatosan félrehúzódott, és a háta mögül előbukkant apám indiánarca. Derűt sugárzó kék szemei alatt a rezésre cserzett bőr ráncai fehéren világoltak, mintha valaki harci dísszel pingálta volna tele a képét. Holott csak annyi történt, hogy peripravai fogvatartói felsőbb utasításra néhány héttel szabadulásuk előtt feltáplálták a láger lakóit, és a szemük körüli szarkalábak, az arcuk mély árcai, ahová nem hatolt be a perzselő nap és a Krivec kemény szelének ereje, kisimulva fehérlettek elő.

Minden ötödik 1964 nyarán elárasztották az induló szerelvényeket a Duna-delta felől a rézbőrűek, az ország börtönvárosaiból a napfényt alig látott penészarcúak. Hogy mennyien lehettek, akkor sem lehetett tudni, most sem tudható pontosan. Marius Oprea történész, a *Kommunizmus Bűneit Vizsgáló és a Román Száműzöttek Emlékét Ápoló Intézet* volt igazgatója szerint csaknem 620 ezerre tehető az 1945 és 1989 között ítélettel vagy ítélet nélkül fogva tartott, börtönbe vetett, kényszermun-

Apám, Szilágyi Sándor portréja. 1997-ben, egy héttel elhunyt előtt készült felvétel

A titkos-szolgálat emberei akár hálásak is lehettek Szilágyi Sándor bősházai helyettes lelkész küldeményei miatt, elvégre... munkát adott nekik, nem is keveset

kára ítelt, elhurcolt politikai foglyok és deportáltak száma. Oprea azt is tudni véli, hogy a kommunizmus áldozatai közül minden ötödik – úgy 124 ezer lélek – soha nem tért haza.

Mi, családtagok reményvesztetten kezdtük az 1964-es esztendő tavaszát, hiszen egy idő óta azt a kegyet is megtagadta tőlünk a hatalom, amit két év múltán, Szamosújvárról a Delta légereibe terelése után gyakorolt: a fél esztendőkénti csomagküldés lehetőségét. Pedig ezzel nem csupán az általunk küldött, mézbe kevert tápanyagokhoz, vitaminokhoz jutást tették lehetetlenné, hanem a mézmasszába rejtett apró üzenetekhez való jutását is. Akkor még nem tudtuk – honnan tudhattuk volna? –, hogy közelesen várható szabadulásuk miatt nem engedélyezték a csomagot, azt sem, hogy légerek és börtönök szerte általános hízókurára

fogták az elítélteket. Elmaradtak részünkről a küldemények, és mi sem kaphattunk többé tőle félévenkénti, csomagot kérő levelezőlapot, pedig azon tintaceruzával, az állam nyelvén írt szabványszövegek (Drágáim, egészséges vagyok, küldjetelek egy öt kilós csomagot) címzése jelentette számára az egyetlen esélyt a visszajelzésre. Ugyanis anyám keresztnévéhez mindig hozzátoldott egy üzenet értékű kulcsszót. Mert nem sejtették azok az éber óromániai lágercenzorok, hogy például olyan magyar név nincs, mint *Kláraalihús...* – Ez a huszadik születésnapom táján, 1963 szeptemberében érkezett levelezőlap volt az utolsó életjel apám részéről. Több mint nyolc hónap elteltével, 1964 májusában viszont minden eddiginél reményt keltőbb hírhez jutottunk: lassanként megnyíltak a légerek, a börtönök kapui.

Egy darabka apám rabruhájából. Anyám hímezte rá a bibliai idézetet

Apám, a Hit húsz évre ítélt, javíthatatlan bajnoka – bizonyára a munkatáborokban szerzett érdemeinek köszönhetően – a legutolsók között szabadult. Mint utólag kiderült, akkor sem vált lojális lágerlakóvá, amikor már várható volt a hazatérése. Egyik paptársa betegen feküdt a kórháznak kinevezett barakkban. Bár még megközelíteniük is tilos volt az épületet, apám, aki szinte az egész Szentírást betéve tudta, odasettenkedett, és elsuttogott egy vigasztaló, lélekerősítő bibliai verset. Az Apostolok Cselekedeteiből vett idézet végét – „semmivel nem gondolok, még az én életem sem drága nekem, csakhogy elvégezzem az én futásomat örömmel” – immár kiabálva mondta, hiszen akkor már két fegyőr rángatta el onnan a szolgálatos tiszt színe elé. Az apámat tetten érő őrmester jelentette a feljebbvalójának: „Ez a bandita azt kiabálta, hogy jönnek az amerikaiak!” Hitte, nem hitte, a százados, hatnapi „izolátorral”, szigorítással jutalmazta. Nem volt egyedül a priccsmentes, fűtetlen cellában, két katolikus szerzetessel ülte meg étlen-szomjan Vízkereszt ünnepét. Ugyanez a százados volt szolgálatban apám késleltetett szabadulása napján is. Erélyesen reccsintett rá, kilátásba helyezte, hogy bármikor visszakerülhet, ha...

Munkát adott a szekusoknak

Közel hat és fél év alatt nem tudták megnevelni. Annyira nem, hogy hazatérte után néhány nappal máris meggyűlt a baja. Nem, ekkor még nem a Securitátéval, hanem az egyházi fennebbvalóival. Miután jelentkezett az akkori püspök színe előtt, nagy sietve levelet írt a számára ideiglenes szolgálati helyként kijelölt köröstárkányi gyülekezetnek. Hogy miket írhatott az inkriminált levélbe, azt nem tudom. Apám hagyatékában csak a főpásztori dörgedelemre bukkantam rá, miszerint „nem kívánt hangulatot teremt, amellyel veszélyezteti a gyülekezet békességét és belső nyugalalmát”. Emiatt „kénytelenek” egy még eldugottabb helyre, a szilágysági Bósházára helyezni őnagytiszteletűségét, annak a reményében, hogy „segítőkész jóindulatunkat nem fogja a jövőben a fenesihez hasonló módon félreérteni,

A Tulcea megyei Periprava község-névtáblája ma

Az apámat tetten érő őrmester jelentette a feljebbvalójának: „Ez a bandita azt kiabálta, hogy jönnek az amerikaiak!”

A már csak romjaiban látható egykori láger helyén múzeumot kívánnak létrehozni

mert azzal nem használ sem önmagának, sem egyházunknak.”

A püspöki feddésnek sem volt foganatja. Igaz, ezt követően nem az egyházi főségnek, hanem a szekusoknak gyűlt meg a bajuk apámmal. Bósháza nem volt annyira elszigetelt helység, hogy onnan nem lehetett volna – többek között – Nicolae Ceaușescunak szelíden megróvó, jobb belátásra készítő leveleket küldözgetni. Persze, azok a sorok soha nem jutottak el a diktátor asztalára, de a titkosszolgálat emberei akár hálások is lehettek Szilágyi Sándor bósházai helyettes lelkész küldeményei miatt, elvégre... munkát adott nekik, nem is keveset. Apám nem csak leveleket írdogált, hanem könyvnyi terjedelemben megírta a maga fogsága naplóját, *Boldog rab-ságom* címmel. S a memoár a kezei közül kiszabadulva – immár az ő tevőleges részvétele nélkül –, elkezdte a maga önálló és rejtélyes szamizdat életét. Még a Szabad Európa Rádióhoz is eljuttatta egy jótét lélek. Ekkor a tehetetlennek bizonyuló apparátus emberei azzal fenyegetőztek, hogy ha nem vonja vissza az emlékiratait, pontosabban: nem írja meg a SZER-

nek, hogy az egész egy hamisítvány, amelynek nem ő a szerzője, akkor hátralévő életét egy zárt szanatóriumban fogja eltölteni. Bár a szerzőségét nem volt hajlandó megtagadni, végül a fenyegetés sem válhatott valóra. Lehet, az elvtársak megfontolabbjai attól tartottak, hogy egy ilyen intézkedésből még nagyobb botrány kerekedhet. Egy ilyen balhé nem szolgálta volna Románia érdekeit, hiszen éppen akkoriban várta a legnagyobb kedvezmény elve szerinti támogatást az Egyesült Államoktól.

Egy okafogyó törvény A rendszerváltozást követően, 1990. március 30-án emelkedett jogerőre a 118-as számú törvényerejű dekrétum, amely úgy mond, az 1945. március 6-án bevezetett diktatúra által politikai okokból üldözött személyek számára volt hivatott „bizonyos jogokat biztosítani”. Ezt a többször toldozott-foldozott jogszabályt követően – mely nem foglalta magába sem az érintettek érdemleges rehabilitálását, sem anyagi és erkölcsi kártérítésüket, sem jogtalanul elkobzott javaik visszaszolgáltatását – húsz évnek kellett eltelnie, amíg a parlament 2009-ben meghozta az ominózus 221-es törvényt, amelyik a fentebb felsorolt súlyos hiányosságokat lett volna hivatott pótolni. Feltételes módon fogalmaztam, hiszen az Alkotmánybíróság rögtön megállapította: éppen a konkrét kártérítésre vonatkozó paragrafusok nem egyeznek az alaptörvény előírásaival. Azóta számos módosító javaslat született, számtalanszor változtattak, mind lejjebb faragtak az érintetteknek járó összegeken, illetve a jogosultak és a kártérítésben részesíthető családtagok, örökösök körét is szűkítették. Végleges, törvényerőre emelkedett, azonnal alkalmazható jogszabály azóta sem született.

„Érdemben” csak annyi történt, hogy a jogszabály néhány éven belül okafogyottá válik, hiszen az idézett törvényész becslése szerinti sok száz-ezer áldozat – köztük apám – nem érte meg, nem érheti meg a jóvátételt és rehabilitációt.

A politikai foglyok egyesületének nyilvántartásában körülbelül háromezer, hetven év fölötti túlélő szerepel...

Az a tiéd, aminek gondját viseled

Vannak emberek, akikről kötelező, de nem könnyű írni és vannak olyanok, akik szívük szerint kerülnék a rivaldát, életük mégis papírra kívánczik. A tizenhat éve a Szeben megyei Balázstelkén (Blajel) élő ROELIE DERENDORP utóbbiak csoportját gazdagítja. Tasnádi-Sáhy Péter írása.

Roelie Derendorp messze nem önként jelentkezett, hogy az életéről meséljen, gyanútlanul ajánlotta fel medgyesi barátainak, hogy esküvőjükre érkező vendégeik közül befogad valakit, arról nem volt szó, hogy az illető diktafonnal érkezik. Amikor előálltam az ötlettel, hogy szeretném meginterjúvolni, egyetlen kérése volt: róla ne készüljön kép, és mivel ebből egy órányi bújócska után sem volt hajlandó engedni, kénytelen voltam belemenni az alkuba. A nála töltött harmadik másodperctől kezdve rendkívüli módon érdekelt, mi lehet ennek a régi szász portából részben Hollandiát, részben babaház-múzeumot varázsoló, hatvan körüli asszonynak a története, és mi tartja ennyi idő után is Romániában.

Kisvárosból kisközségbe Kiderült, a sztori nem is annyira bonyolult: némi nyitottság egy csipetnyi bátorsággal fűszerezve egész könnyen vezethet az övéhez hasonló életúthoz. Roelie 1992-ben járt először Romániában. Otthon, az újságban olvasott egy vajdahunyadi nőről, aki valamely holland egyházi szervezettel együttműködve végzett karitatív tevékenységet. Megkereste az egyházat, és jelentkezett, segít, amiben tud. Először angol nyelvű anyagokat készített, aztán amikor a román hölgy ellátogatott Hollandiába, összebarátkoztak, olyannyira, hogy ők (második férjével és gyerekeikkel) hozták haza átszervezve a családi nyaralást. Egy ideje vágytak már arra, hogy lássák a felőlük nézve Bécsen túli világot. Azonnal beleszerettek az országba, de a költözés gondolata akkor még csak távoli álomként sejtett fel, egyrészt nehezen tudták elképzelni, miből élhetnének (a

●
Régebben többször mentem haza román rendszámú, akkor még új kocsimmal, rendszeresen összesúgtak a hátam mögött: nézd már a románnak milyen autója van, biztos abból vette, amit tőlünk lopott

férje szerelőként dolgozott a holland hadseregben), másrészt riasztotta őket az akkori áruhiány. Hazamentek, éltek tovább a megszokott életüket, de öt év elteltével Románia ismét bejelentkezett. Időközben Rotterdamból Joure-ba költöztek, a kisváros akkor épített ki testvéri kapcsolatot Medgyessel. Mikor kiderült, hogy neki már vannak tapasztalatai Romániával kapcsolatban, megkérték, mérje fel, milyen lehetőségek mutatkoznak kulturális csereprogramok elindítására. Medgyesre látogatva meglepte, mennyi változás történt első utazása óta, és azzal tért vissza Hollandiába: megérett az idő a költözésre. „A férjem betöltötte az 55. évét, a törvények szerint nyugdíjba kellett vonuljon a seregből, nem sokkal korábban esett át egy közepes infarktuson, és az orvos azt mondta, kezdjen valami olyasmibe, amit igazán élvezne. A gyerekekről akkortájt derült ki, hogy diszlexiásak, ami nem tragédia, de Hollandiában ez egy bélyeg volt, beszűkítette a lehetőségeiket. Tehát szólt egy csomó dolog a nagy váltás mellett, és igen kevés ellene,” – összegzi akkori helyzetüket Roelie.

Hat hétből egy élet Végül úgy döntöttek, nyáron kipróbálnak itt hat hetet, és ha utána is tetszik az ötlet, belevágnak. A családi kupaktanács végül a költözés mellett döntött, persze ezzel nem oldódott meg minden. Valaki a városházán felajánlotta, minden ügyintézészt magára vállal,

de mire visszaértek felpakolva mindenükkel, kiderült, a nőt lecsukták befolyással való üzérkedés miatt. Végül a megoldás az lett, hogy céget kellett indítaniuk. Így lett import-export vállalatuk, ami olyan szempontból praktikus volt, hogy a Roelie által készített babaházakat és egyéb miniatúrákat hivatalosan értékesíthették az „óházában”. „Hollandiában a gyerekeink Waldorf iskolába jártak, ahol a tanár megkérdezte, lenne-e kedvem speciális Waldorf babákat készíteni az oktatáshoz. Volt, úgyhogy elvégeztem egy tanfolyamot, és egy idő után már több iskolának is dolgoztam. A miniatúrák, babaházak, játékmackók gyűjtése akkor jött divatba a felnőttek körében, a barátaim tudták, hogy van hozzá érzékem, egyre többen kértek, csináljak egy-egy kiegészítőt, javítsak meg ezt-azt. Azon vettem észre magam, hogy komplett babaházakat készítek eladásra.” A divathullám elcsendesedett, ma már ritka, hogy megkeresi valaki megrendeléssel, közügyességét inkább csak a helyi közösség érdekében kamatoztatja. „Amint a helyi németek meghallották, hogy holland család költözött a faluba, azonnal pártfogásukba vettek minket, hívtak a német templomba is a szomszédos Báznába. Nem vagyok kifejezetten templomjáró ember, de megértve, hogy ez a közösségi élet alapja, elfogadtam a meghívást, főleg, hogy utána mindig volt kávézás, beszélgetés, pletyka. Egy idő után meghívtak arra a körre is, ahol kéthetente az asszonyok Medgyesen ajándékokat gyártanak előre a karácsonyi vásárra.” Roelie elkezdett oda is járni, és főleg miután romániai tartózkodásuk második évében férje egy újabb infarktus következtében elhunyt, azt vette észre, hogy ő a kör szervezőembere, emellett ha valami közügyességet igénylő dolog kell csinálni, mindig őt hívják. Persze a ház sem maradt üresen, két gyermeke mellett mindig akadt egy-egy tinédzser, aki nála talált rövidebb-hosszabb ideig menedéket. „23 éves voltam, amikor az első nevelt

Ó, azok az ártatlan '60-as évek

gyerekemet, egy 16 éves lányt magamhoz vettem még Rotterdamban. Megszökött otthonról, és ott kezdett dolgozni, ahol mi az első férjemmel. Egyre több időt töltött nálunk, de mondta, nem tud érte fizetni, mi pedig nem voltunk gazdagok. Mondtuk, akkor legyen hivatalos, és az állam segít. Hollandiában ez viszonylag egyszerű procedúra. A gyerekek egy bizonyos életkorban azzal próbálják megoldani a problémákat, hogy megszöknék otthonról, sokan utcára kerülnek. Én a gyerekeimnek, amikor ebbe a korba értek, azt mondtam, ha van olyan ismerősük, aki megszökött, hozzák nyugodtan haza. Romániában az állam ezeket a helyzeteket nem könnyen kezeli, de amióta itt vagyok, nem hivatalosan hét tinédzser fordult meg nálunk, a leg hosszabb időt – 7 évet – egy német lány töltötte velünk, akinek meghalt az anyukája, az apjával pedig nem tudott megmaradni.”

Az már ennyiből is kitűnik, hogy Roelie tartalmas életet élt az elmúlt 16 évben is, felmerül bennem a kérdés, idegennek érzi-e magát, és most, hogy a gyerekei visszamentek Hollandiába, nem gondol-e maga is a hazaköltözésre. „Sokszor idegen vagyok még mindig, de nem bánom, a holland nők

Babák a világ minden tájáról

A tél hideg, az internet végtelen, szóval elkezdtem kutakodni, és szép lassan összeállt valamiféle kép bennem Balázstelke történetéről

sokkal többet elnéznek – neveti. – Azt viszont hozzá kell tennem, hogy Hollandiában még inkább idegennek érzem magam. Az a Hollandia, amit én szerettem, megváltozott. Az emberek nem annyira barátságosak egymással, mint régen. Ha a hetvenes években kimentél egy parkba, idegenek megosztották veled az ételüket, italukat, ma, ha valaki már ül egy padon, nem ülhetsz mellé, mert gyanakszik. Azt pedig kifejezetten utálok, hogy minden rosszért a bevándorlókat okolják. Először a törökök voltak mindenért hibásak, ma pedig a románok meg a bolgárok. Régebben többször mentem haza román rendszámú, akkor még új kocsimmal, rendszeresen összesűgtak a hátam mögött: nézd már a románnak milyen autója van, biztos abból vette, amit tőlünk lopott. Ilyenkor vissza szoktam szólni akcentusmentes holland nyelven, igen, persze, igazad van. Akkor meg néztek. A holland közbeszédben vita tárgya, hogy megtarthatjuk-e Fekete Pétert, a Mikulás hagyományosan fekete szolgáját, miközben a való életben a legapróbb dolgokban is bizalmatlanok vagyunk. Nem azt mondom, hogy ez nem fontos kérdés, de amíg ezek hálnak éhen, addig lehet, nem ez a legfontosabb” – habarodik fel.

Összeállt a kép Szóval Roelie egyedül is maradt Romániában, sőt, igazi lokálpatriótává vált. „Érdekes volt számomra, hogy Balázstelke történetét nem öröközte meg senki. Ezért elkezdtem utána járni, hogy mi volt itt a helyzet az elmúlt évszázadokban. Érdekes volt, ahogy az ortodox templomban, a magyar templomban, vagy a német templomban kutakodva sokszor egymásnak ellentmondó történeteket találtam nagyjából ugyanazokkal a tényadatokkal. Emellett az impériumváltásokkal is sok minden elveszett. Először nem jutottam sokra, mert a magyar adatok jó része már budapesti archívumokban van, az ortodoxoknál pedig sok mindenhez csak jól megválogatott tudósok férnek hozzá. A németeknek szerencsére sok feljegyzés megmaradt Medgyesen, de csak a saját közösségükre koncentrálnak benne. A tél hideg, az internet végtelen, szóval elkezdtem kutakodni, és szép lassan összeállt valamiféle kép bennem.”

Ha külföldi turisták érkeznek, őt kéri meg idegenvezetésre. Kértem, melyik csoport szemszögéből meséli a történetet. Ahogy vártam, a válasz, egyikéből sem, hanem a sajátjából: „Nem fogom be a számat, de nem is akarok senkit megbántani. Ha kérdeznék, válaszolok. Például azt kevesen értik, hogy miként tudott Románia bemenni a második világháborúba a németek oldalán, és kijönni belőle a szovjetek mellett. A szászokkal néha kicsit megfagy a levegő. Velük az a helyzet – akár Ceaușescu alatt mentek ki, akár a kilencvenes években – hogy érzelmileg nagyon kötődnek az itteni dolgaikhoz. Azok, akik eladták a szülői házat, fel vannak habarodva, hogy a beleköltözött románok vagy romák nem a régi szász hagyományok szerint élnek benne. Nem akarják megérteni, hogy az már ezeknek az embereknek az otthona, nekik kell jól érezni magukat benne. Közben vannak olyan települések, ahol még német tulajdonban vannak a belső részek, de romokban állnak, mert a tulaj nincs itt, nem törődik vele, nem tervez visszajönni, csak tartja, mert reméli, hogy felmennek az árak. Amikor elmondom, hogy csak az a tiéd, amivel törődsz, aminek gondját viseled, néhányan kicsit megsértődnek.”

Sci-fi 2014, avagy a jövő most van

Mint minden évben, fanyalognak a tudományos-fantasztikus művek kedvelői, hogy ez az esztendő sem hoz sokat számukra, és ebben igazuk lesz. A legtöbb sci-fi kimerül a technológiai csodák felsorolásában vagy robotok erőfitogtatásában. Azért a 2014-es termésben Kustán Magyar Attila mégis talált két remekművet.

Transzcendens: túllépni emberi mivoltunkon

Számos kritika éri a Wally Pfister-rendezte *Transcendent* (*Transzcendens*) című filmet, és joggal, de sokat elmond a tudományos-fantasztikus mozi állapotáról, hogy mégis bekerülhet a legjobb ideai alkotások közé.

A történet szerint egy technológiát ellenző terrorista szervezet Amerika-szerte gyilkolja a tudósokat, a mesterséges intelligencia területén élen járó dr. Will Castert (Johnny Depp) azonban nem ölik meg rögtön, hanem megmérgezik. Ennek köszönhető, hogy felesége át tudja vinni a férfi tudatát egy számítógépre, amit az internetre csatlakoztatnak, hogy a tudós minél több információt összegyűjthessen.

A virtuális világba kerülő tudóst átköltöztetik egy sivatagba, ahol komoly laboratóriumot építenek fel, hogy minél erőteljesebb nanotechnológiát fejlesszen ki. A tudós olyan szintre jut el, amivel már feleségére is ráijeszt: a láthatatlan, apró robotoknak köszönhetően, amelyeket ki tud küldeni az emberek közé, át tudja ültetni a tudatát bárkibe, így irányíthatóvá teszi őket. Ekkor dönt úgy a felesége, hogy

A beavatott főhősnője

A technológiabarát és technológiaellenes erők összecsapását is erősebben kidolgozhatták volna

Transzcendens

összefog a terroristákkal a túlságosan nagy hatalomra szert tevő férje ellen.

Amit leginkább hiányoltak a nézők ebből a filmből, a szereplők fejlődése, az apró rezdülések, amelyek mindannyiunk életét szabályozzák. A technológiabarát és technológiaellenes erők összecsapását is erősebben kidolgozhatták volna, ám mégis a mostanság megszokott színvonal fölött teljesített a *Transzcendens*, mert egy komolyan vehető, egyre relevánsabb témát hozott a vászonra. A technológiától tartók aggályai jogosak, hiszen könnyen vissza lehet élni ezzel a hatalommal, viszont az is igaz, hogy a technológia „csak” eszköz, amivel vissza lehet élni, ahogy a filmben szereplő tudós is tette.

A beavatott: a rend hajszálon múlik

A totalitarizmus és demokrázia határain billegő új Chicagóban az összes, 16 évét betöltő ember öt kaszt közül kell válasszon a *Divergent* (*A beavatott*) című, Neil Burger rendezte filmben, amely Veronica Roth amerikai író művei alapján készült. Hogy ki melyik kasztba kerül, azt egy, a természetüket vizsgáló teszt dönti el. Kerül-

hetnek a Bátrakhoz, az Őszintékhez, az Önfeláldozókhoz, a Barátságosakhoz, vagy a Műveltekhez, illetve kikerülhetnek a kasztokból, ami számukra az életük összeomlását jelenti, hisz ezzel törvényen kívülivé válnak.

Beatrice Prior, akinek teljes családját az Önfeláldozók közé tartozik – sőt, édesapja a kaszt feje –, titokban a Bátrak közé szeretne tartozni, a teszten azonban azt az eredményt kapja, hogy az eltitkolt és hivatalosan csoportot nem alkotó hatodik kaszt, az Elfajzottak közé tartozik. Az Elfajzottak olyan emberek, mint később megtudja, akik a társadalmi csoportok egyikébe sem illenek bele, ezért veszélyesnek tartják őket, hiszen kontrollálhatatlanok. Mivel mindenképpen választania kell, régi álma szerint a Bátrakhoz csatlakozik, akik azonban az összes közül a legveszélyesebb, legvéresebb életet élik. Komoly, többhetes utólagos teszten kell megállnia a helyét, ha pedig elbukik, a kitaszítottak közé kerül.

Beatrice „nem tiszta” természete ellenére kitesz magáért, sikert arat, a beágyazott előítéleteket és az ezekre épülő társadalmi rendet alapjaiban meggingatva ezzel.

IX. CSÁNGÓ TÚRÓS PULISZKA FESZTIVÁL

2014. augusztus 30-31.

HIDEGSÉG

45 MAGYARADÁS
ÉVES A ROMÁN TELEVÍZIÓ BUKARESTI MAGYAR NYELVŰ ADÁSA

**CSÁNGÓ - FATÁNYÉROS
FANZIÓK**

Szombat, augusztus 30.

9:00-10:00 Bejelentkezés a versenyre
10:00 - 14:00 Hegyi biciklitúra (kb. 35 km)
11:00 Autós (off road) és motoros hegyi kalandtúra, esztenalátogatással egybekötve
14:00 Közös ebéd
15:00 Biciklis ügyességi verseny
15:30 Kiértékelés, eredményhirdetés
16:30 MAGYARADÁS45: Gyimesek a tévében
Vetítés a 45 éves Magyar adás szalagtárából:
Gyimesi Csángó Fesztivál (1973),
Gyimesközéplaki Kőrutalálkozó (1974),
Gyimesi lakodalom (1974)
Meghívottak és fellépők: Kallós Zoltán, Simonffy Katalin, Pávai István, Győrfi Erzsébet, Pap István (Gázsza), Szalay Zoltán, Zakariás Erzsébet és Attila, László Csaba, Reiff Anikó, András Mihály, a Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes táncosai, a budapesti zeneakadémia diákjai és tanárai, helyi együttesek és zenészek
21:00 Táncház
23:00 Tábortűz

Vasárnap, augusztus 31.

08.00-10.00 Fúvószenekar ébreszti a falut
08.00-10.00 Regisztráció, tűzhelyek kiválasztása
10:00-18:00 Helyi kalibások termékeinek bemutatása és vására
10:00-13:00 Puliszka főző verseny
10:00-14:00 Rekordkísérlet
13:00-14:00 Kóstoltatás, megfigyelés, zsűrizés, eredményhirdetés
14:00-17:00 Népzenei program: Gyimesi és moldvai csángó népdalok és táncok. Fellépnek: Kesice, Prezsmer Fülöp, Ordasok, Antal Tibor, Nyizstor Ilona
17:00-18:00 A szenttamási néptáncscsoport fellépése
18:00-22:00 Utcabál
22:15 A Székely Góbék humoros előadása
24:00 Tűzijáték

45 MAGYARADÁS
ÉVES A ROMÁN TELEVÍZIÓ BUKARESTI MAGYAR NYELVŰ ADÁSA

Nemzeti Magyar Televízió

Székelyföldi Stúdió
www.dobosroft.ro

**MASZKURA ÉS
A TŰCSÖKRAJ**
augusztus 29.
péntek

**BALKAN
FANATIK**
augusztus 29.
péntek

**RÚZSA
MAGDI**
augusztus 30.
szombat

**NAGY FERÓ
és a
BEATRICE**
augusztus 31.
vasárnap

**EVILÁGI EGYÜTTES
HARCSA VERONIKA
ÉS GYÉMÁNT BALINT
MAROSI DZSEJTÁN
KOSZIKA AND THE HOTSHOTS
FOLKER
BÜSZ
MOLNÁR
EDE**

**FŐNYEREMÉNY:
SZEMÉLYES
PRÁGAI
UTAZÁS**

vásárhelyi
forгатag

**ERDÉLYI NÉPZENÉSEK
TALÁLKOZÓJA
MAROSVÁSÁRHELYIEK
VILÁGTALÁLKOZÓJA
VERBUNKVERSENY
MAGYARNŐTA-EST
KORTÁRS TÉR
CIVIL
SAROK**

**VENDEG:
ZALAEGERSZÉGI
VÁROSA**

NEM SZÉDÍT. ÉPÍT!

AUGUSZTUS 27-31.

www.forгатag.ro
facebook.com/forгатag

